

ELEKTRİK DAĞITIM HİZMETLERİNDE HUKUKİ DENETİM VE İDARİ YAPTIRIMLARIN YARGI KARARLARI İŞİĞİNDE İNCELENMESİ

Examination of Legal Supervision and Administrative Sanctions in Electricity Distribution Services in Light of Judicial Decisions

Hasan KAŞIKARA*

Öz: Bu çalışma, Türkiye'deki elektrik dağıtım hizmetlerinin hukuki denetim süreçlerini ve bu süreçlere bağlı olarak uygulanan idari yaptırımları ele almaktadır. Elektrik dağıtım hizmetleri, enerji piyasasının temel unsurlarından biri olup, elektrik enerjisinin güvenli, kesintisiz ve verimli bir biçimde tüketiciye ulaştırılmasını sağlamayı amaçlayan bir kamu hizmeti niteliğindedir. Başlangıçta, bu hizmetlerin denetimi Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) tarafından yürütülmekteyken, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun 15. maddesi ve 7257 sayılı Kanun'un 36. maddesi ile bu yetki Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na devredilmiştir. Çalışmanın temel amacı, söz konusu yetki devrinin hukuki sonuçlarını ve piyasanın düzenli işleyişi üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Elektrik dağıtım piyasasında uygulanan denetim süreçlerinin doğurduğu hukuki sonuçlar, mukayeseli hukuk uygulamaları ve yargı kararları ışığında değerlendirilmiştir. Netice itibarıyla, mevcut hukuki düzenlemelerin denetim mekanizmasının etkinliği açısından yeterli olmadığı, EPDK'nın karar alma süreçlerindeki yetkilerinin daha geniş bir hukuki çerçeveye tanımlanması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, idari yaptırımların ve yargısal denetimin daha net hükümlerle belirlenmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Denetim faaliyetlerinin hukuki temellerinin güçlendirilmesinin, hem hukuka uygunluk hem de etkinlik bakımından zorunlu olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda, mevcut yasal düzenlemelerin revize edilmesi ve denetim süreçlerinin hukuki temellerinin güçlendirilmesi gerektiği çalışmada ayrıntılı olarak ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İdari Yaptırımlar, Hukuki Denetim, Regülasyon, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu,(EPDK), Elektrik. Dağıtım Hizmetleri,

Abstract: This study examines the legal control processes of electricity distribution services in Turkey and the administrative sanctions applied in connection with these processes. Electricity distribution services are one of the fundamental elements of the energy market and are a public service that aims to ensure that electrical energy is delivered to consumers in a safe, uninterrupted and efficient manner. Initially, the control of these services was carried out by the Energy Market Regulatory Authority (EPDK), but with Article 15 of the Electricity Market Law No. 6446 and Article 36 of the Law No. 7257, this authority was transferred to the Ministry of Energy and Natural Resources. The main purpose of the study is to analyze the legal consequences of this transfer of authority and its effects on the orderly functioning of the market. The legal consequences of the control processes implemented in the electricity distribution market were evaluated in the light of comparative legal practices and judicial decisions. As a result, it was concluded that the current legal regulations are not sufficient in terms of the effectiveness of the control mechanism and that the authority of the EPDK in decision-making processes should be defined within a broader legal framework. In addition, the necessity of determining administrative sanctions and judicial control with clearer provisions was emphasized. It was determined that strengthening the legal basis of control activities is mandatory in terms of both legality and effectiveness.

Key Words: Administrative Sanctions, Legal Supervision, Regulation, Electricity Market Regulatory Authority (EPDK), Electricity Distribution Services,

* Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, hasankasikara06@gmail.com

ORCID: 0009-0007-1572-7391

Makale Geliş Tarihi: 27.09.2024, Makale Kabul Tarihi: 26.12.2024

GİRİŞ

Elektrik enerjisi, modern toplumların ekonomik kalkınma ve sosyal refah süreçlerinde kritik öneme sahip stratejik bir kaynaktır. Elektrik dağıtım hizmetleri, elektriğin üretim noktalarından nihai tüketicilere güvenli, kesintisiz ve verimli bir şekilde ulaştırılmasını sağlayan temel kamu hizmetlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu hizmetin düzenlenmesi ve denetlenmesi, hem enerji arz güvenliğinin sağlanması hem de tüketici haklarının korunması açısından büyük önem taşımaktadır. Kamu yararı gözetilerek yürütülen bu hizmetin denetimi, hukuki düzenlemeler çerçevesinde bir zorunluluk haline gelmiştir. Türkiye’de elektrik dağıtım hizmetlerinin hukuki düzenlenmesi, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile başlamış, daha sonra yürürlüğe giren 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile devam etmiştir. Bu kanunlar, elektrik dağıtım hizmetlerinin serbest piyasa koşulları altında yürütülmesine imkân tanırken, aynı zamanda kamu hizmeti niteliği taşıyan bu faaliyetlerin denetlenmesi için gerekli yasal çerçeveyi oluşturmuştur. 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, elektrik dağıtım hizmetlerinin kamu yararı doğrultusunda sürekli ve kesintisiz bir şekilde sunulmasını anayasal bir zorunluluk olarak kabul etmektedir. Bu makale, Türkiye’deki elektrik dağıtım hizmetlerinin idari ve hukuki denetim süreçlerini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Özellikle Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’nun (EPDK) elektrik dağıtım hizmetleri üzerindeki düzenleyici ve denetleyici fonksiyonları, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’nun 15. maddesi ve 7257 sayılı Kanun’un 36. maddesi uyarınca Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’na devredilen yetkilerin hukuki sonuçları çerçevesinde incelenmiştir.

Çalışmanın temel amacı, bu yetki devrinin enerji piyasası düzenlemeleri ve denetim süreçleri üzerindeki etkilerini değerlendirmek ve hukuki sonuçlarını ortaya koymaktır.

Türkiye’deki elektrik dağıtım hizmetlerinin denetim süreçleri mukayeseli hukuk perspektifinde değerlendirilmiştir. Avrupa Birliği, Almanya ve İngiltere’deki enerji piyasası düzenleyici yapıları incelenerek, Türkiye’deki denetim mekanizmalarının bu ülkelerdeki uygulamalarla karşılaştırılması yapılmıştır. Avrupa Birliği’nde enerji piyasası düzenlemeleri, üye ülkelerin bağımsız ulusal düzenleyici otoritelerinin yetki alanlarına dayanmakta, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri üzerine kurulmaktadır. Almanya’da Federal Ağ Ajansı (Bundesnetzagentur), enerji piyasasında güçlü bir denetim ve düzenleme mekanizması olarak faaliyet gösterirken, İngiltere’de ise Ofgem, enerji dağıtım hizmetlerinin düzenli ve kamu yararına uygun şekilde yürütülmesini sağlamaktadır. Bu karşılaştırmalar, Türkiye’deki denetim süreçlerinin güçlendirilmesine yönelik önemli bir temel sunmakta ve Türkiye için uygulanabilir hukuki modeller ortaya koymaktadır.

Çalışmanın son bölümünde, Türkiye’deki elektrik dağıtım hizmetlerine yönelik idari yaptırımlar ve bu yaptırımların yargısal denetimi ele alınmıştır. İdari yaptırımlar, elektrik dağıtım şirketlerinin hukuka aykırı faaliyetleri nedeniyle uygulanan cezai tedbirler olup, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’nda düzenlenmiştir. Bu yaptırımlar arasında idari para cezaları, lisans iptali ve diğer regülatif cezalar yer almakta ve bu cezaların uygulanması, elektrik dağıtım hizmetlerinin hukuki çerçeveye uygun olarak yürütülmesini sağlamaktadır. EPDK tarafından uygulanan idari yaptırımların hukuki temelleri ve etkinliği ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, bu yaptırımların yargısal denetimi, idari işlemlerin hukuka uygunluğunu güvence altına alan önemli bir denetim mekanizmasıdır. Bu kapsamda, idari yaptırımların hukuka uygunluk,

yetki, şekil, sebep, konu ve amaç yönünden yargısal denetimi, hukuki güvenlik ve hukukun üstünlüğü ilkeleri çerçevesinde ele alınmıştır.

Sonuç olarak, bu çalışma, Türkiye'deki elektrik dağıtım hizmetlerinin hukuki denetim süreçlerini, mukayeseli hukuk örnekleriyle birlikte analiz etmekte ve denetim mekanizmalarının geliştirilmesine yönelik hukuki öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Çalışma, EPDK ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın yetkilerinin kullanımı, idari yaptırımların etkinliği ve yargısal denetim süreçlerinin hukuk düzeni içerisindeki yerini kapsamlı bir şekilde incelemektedir.

I. ELEKTRİK DAĞITIM HİZMETLERİ: KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ, LİSANSLAMA SÜRECİ, KAMU HİZMETİ NİTELİĞİ VE İŞLETME HAKKI DEVRİ SÖZLEŞMELERİ

Elektrik dağıtım hizmetlerinin kamu hizmeti olma niteliği, özellikle süreklilik, eşitlik ve kamu yararına uygunluk kriterleri bakımından kritik bir rol oynar. Anayasa Mahkemesi ve Danıştay kararları da, elektrik dağıtım faaliyetlerinin kamu hizmeti olduğunu ve bu hizmetin özel sektöre devredilse bile kamu hizmeti niteliğini koruduğunu açıkça ortaya koymuştur. Kamu hizmeti olma özelliği, bu faaliyetlerin kamusal çıkar gözetilerek yürütülmesini ve hukuki denetim mekanizmalarının sürekli işlevde olmasını zorunlu kılar. Elektrik dağıtım hizmetlerinin özel sektöre devri, işletme hakkı devir sözleşmeleri aracılığıyla gerçekleştirilir. Bu sözleşmeler, hizmetin kamu hizmeti niteliğini muhafaza etmesini sağlamak amacıyla düzenlenir ve kamu ile özel sektör arasındaki hak ve yükümlülüklerin sınırlarını net bir şekilde belirler. Böylece kamu hizmetinin devamlılığı güvence altına alınırken, devredilen yetkilerin çerçevesi de açık bir biçimde çizilir. Sonuç olarak, elektrik dağıtım hizmetlerinin kamu hizmeti olarak tanımlanması ve bu kapsamda uygun hukuki denetim ve yaptırım mekanizmalarının oluşturulması, hizmetin kamu yararına uygun bir şekilde sunulmasının teminatıdır. Bu hukuki denetim mekanizmaları, kamu çıkarlarının korunmasını sağlarken, aynı zamanda hizmetin kamu hizmeti niteliğini sürdürebilmesi için hayati bir rol oynamaktadır.

A. ELEKTRİK DAĞITIM HİZMETLERİ KAVRAMI

Elektrik dağıtım hizmetleri, hukuk literatüründe ve ilgili mevzuatta, gerilim seviyesi 36 kV ve altında olan elektrik enerjisinin iletimi olarak tanımlanmaktadır. Bu faaliyet, belirlenen gerilim seviyesinde elektrik enerjisinin nihai tüketicilere ulaştırılmasını temin eden süreçtir ve yetkili dağıtım şirketleri tarafından belirli coğrafi bölgelerde icra edilmektedir. Dağıtım sistemi, elektrik iletim hattının sona erdiği noktadan itibaren, elektrik enerjisinin tüketiciye ulaşmasını sağlayan altyapı ve tesislerden oluşur.¹ Elektrik dağıtım faaliyeti, doğal tekel niteliği taşıyan bir hizmettir; bu bağlamda, her coğrafi bölgede yalnızca bir dağıtım şirketi faaliyet göstermektedir. Söz konusu tekelci yapı, rekabetin sınırlı olduğu bu alanda, adil ve etkin bir hizmet sunulmasını sağlamak amacıyla hukuki düzenlemelerle sıkı bir denetime tabi tutulmuştur. Dağıtım şirketlerine, kamu hizmetinin gerektirdiği yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla mevzuatla

¹ Bülent Kent, Türk ve Alman Hukukunda Elektrik Piyasasının Düzenlenmesi ve Düzenleyici Kurumları. Ankara, Adalet Yayınları, 2012,128.

çeşitli sorumluluklar yüklenmiştir. Bu sorumluluklar, tüketicilerin elektrik enerjisine sürekli, güvenli ve eşit koşullarda erişimini sağlamak için elzemdir.² 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun 3. maddesinin (ç) fıkrasında, elektrik dağıtım hizmetleri, "elektrik enerjisinin 36 kV ve altındaki hatlar üzerinden iletimi" olarak tanımlanmıştır. Bu düzenleme, elektrik dağıtım faaliyetlerinin teknik sınırlarını çizerek, hizmetin hangi gerilim seviyesinde sunulacağını hukuki açıdan belirlemektedir. Elektrik dağıtım, düşük gerilim hatları aracılığıyla elektriğin son kullanıcıya ulaşmasını sağlamakta olup, bu faaliyet, dağıtım şirketlerinin sorumluluk alanını hukuken netleştirmektedir. Elektrik dağıtım hizmeti, kamu hizmeti niteliği taşıyan bir faaliyet olarak kabul edilmekte ve ilgili mevzuat, bu faaliyetin güvenli, sürekli ve kesintisiz bir şekilde icra edilmesine yönelik hukuki altyapıyı tesis etmektedir.

B. ELEKTRİK PİYASASI FAALİYETLERİNDE LİSANSLAMA REJİMİ

6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'na göre, elektrik piyasasında faaliyet gösterecek tüzel kişilerin lisans almaları zorunludur. Bu lisanslar, tüzel kişilere belirli bir süre ve kapsamda faaliyet gösterme yetkisi veren idari işlemler olup, yargı denetimine tabidir. Kanun; lisans alma, tadil, iptal ve sona erdirmeye süreçlerini düzenleyerek piyasa faaliyetlerinin düzenli, şeffaf ve kamu yararına uygun şekilde yürütülmesini amaçlamaktadır. Elektrik Piyasası Kanunu'na (EPK) göre lisans, bir idari otoritenin kararıyla verilir. Piyasada iletim dışında faaliyet gösterecek tüzel kişilerin, her bir faaliyet için ve birden fazla tesiste faaliyette bulunacaklarsa her tesis için ayrı lisans alması zorunludur. İzinsiz veya lisans almadan elektrik piyasasında faaliyette bulunmak hukuki anlamda imkansızdır.³

1. Lisans Alma Zorunluluğu

6446 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 2. fıkrası ile Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği'nin 5. maddesinin 1. fıkrası, elektrik piyasasında faaliyet gösterecek tüzel kişilerin lisanslama süreçlerine ilişkin ayrıntılı hükümler getirmektedir. Kanun, piyasada faaliyet yürütecek tüzel kişilerin, faaliyetlerine başlamadan önce her bir faaliyet için ve bu faaliyetlerin birden fazla tesiste yürütülecek olması durumunda her bir tesis için ayrı lisans alma zorunluluğunu düzenlemektedir. Bu hüküm, piyasanın düzenli ve denetimli bir şekilde işlenmesini sağlamak amacıyla getirilmiş olup, piyasa faaliyetlerinin şeffaflık ve denetim altında yürütülmesine yönelik bir tedbir olarak değerlendirilmektedir.

2. Elektrik Piyasası Lisansının Hukuki Niteliği

EPDK ile lisans talebinde bulunan özel hukuk kişisi arasında kurulan ilişki, statüer bir nitelik taşır. Bu ilişkinin kapsamı, sözleşmeye dayalı bir ilişki olmaktan ziyade Elektrik Piyasası Yönetmeliği ile belirlenmiştir.⁴ Dolayısıyla bu

² Burçak Tatlı, "Elektrik Pazarında Güncel Gelişmeler ve Avrupa Birliği Komisyonunun Cez Kararı," İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 9, no. 1 (2018): 12.

³ Cengiz Güneş, Tüm Yönleri ile Elektrik Piyasası Yorum ve Açıklamaları, Ankara, CE-KA Yayınevi, 2003, s.73.

⁴ Kent, Türk ve Alman Hukukunda Elektrik Piyasasının Düzenlenmesi ve Düzenleyici Kurumları, 110.

ilişki genel, nesnel ve kişilikten bağımsız bir içeriğe sahiptir. Yönetmeliğe uygun olarak verilen bir lisans işlemi hukuki açıdan korunmakla birlikte, statü hukuku çerçevesinde kazanılmış hak doğmaz.⁵ EPDK, bu statüde tek taraflı iradesiyle her zaman değişiklik yapma yetkisine sahiptir. Ancak, bu değişikliklerin keyfi olmaması, hukukun genel ilkelerine, kamu yararına, kamu hizmeti gerekliliklerine ve hakkaniyete uygun olarak yapılması zorunludur.⁶ Birel idari işlem, muhatabı belirli olan, somut bir duruma ilişkin olarak yapılan ve bir kez uygulanmakla hukuki etkisini tamamlayan, yalnızca belirli kişi veya nesnelere üzerinde hukuki sonuç doğuran⁷ bir işlem türüdür.⁸ Lisans, belirli bir özel hukuk kişisine yönelik olarak verildiği için birel işlem olarak sınıflandırılır. Bu lisans, muhatabına bir hak tanıdığı için yararlandırıcı işlem niteliği taşır.⁹ Aynı zamanda, yeni bir hukuki durum oluşturması sebebiyle inşai işlem kategorisine de girer.¹⁰

C. ELEKTRİK DAĞITIM HİZMETLERİNDE LİSANSLAMA SÜRECİ

Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği'nin 4. maddesi uyarınca, "dağıtım" elektrik enerjisinin 36 kV ve altındaki hatlar üzerinden nakledilmesini ifade ederken, "dağıtım sistemi" bir dağıtım şirketinin lisansında belirlenmiş bölgedeki elektrik dağıtım tesisleri ve şebekesini kapsamaktadır. "Dağıtım şirketi" ise, belirlenen bir bölgede elektrik dağıtım faaliyeti yürüten tüzel kişiyi tanımlamaktadır. Dağıtım faaliyeti, dağıtım gerilim seviyesinden bağlı üretim ve tüketim tesislerine ait şalt sahalarının kadar uzanan tesis ve teçhizatları içerir. Yönetmelik, dağıtım faaliyetlerinin lisans kapsamında yürütülmesi gerektiğini ve bu faaliyetlerin sadece belirlenen bölge sınırları içinde gerçekleştirilebileceğini hükme bağlamıştır. Elektrik dağıtım, elektrik enerjisinin orta ve düşük gerilim seviyelerinde taşınarak, nihai tüketicilere güvenli ve kesintisiz bir şekilde ulaştırılmasını ifade eder. Bu faaliyet, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde düzenlenmiş olup, dağıtım şirketlerinin lisanslarında belirtilen bölge sınırları içerisinde, elektrik enerjisinin iletim tesislerinden alınıp dağıtım şebekesi üzerinden tüketicilere ulaştırılması işlemini kapsar. Elektrik dağıtım, enerji arzının sürekliliğini ve güvenliğini temin etmek amacıyla belirlenen teknik ve yasal standartlara uygun olarak gerçekleştirilir.¹¹

Elektrik dağıtım ve perakende satış sektöründe rekabete dayalı bir piyasa ortamının tesis edilmesi ve bu çerçevede gerekli hukuki ve yapısal reformların

⁵ Bahtiyar Akyılmaz / Murat Sezginer ve Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku*. 13. Baskı. Ankara, Savaş Yayınevi, 2021,46.

⁶ Ali Ulusoy, *Kamu Hizmeti İncelemeleri*. Ankara, Turhan Kitabevi, 2004, 18.

⁷ Hayrettin Yıldız / Sırrı Düğür, "Genel Kararların Hukuki Rejimi", *Yıl: 11, Sayı: 42, Nisan 2020, TAAĐ, s.27*.

⁸ Özay, İl Han, *Günışığında Yönetim*, İstanbul: Filiz Yayınevi, 2017, 357.

⁹ Kent, *Türk ve Alman Hukukunda Elektrik Piyasasının Düzenlenmesi ve Düzenleyici Kurumları*, 107.

¹⁰ ÇAL, Sedat. *Türk İdare Hukukunda Ruhsat*, Seçkin Yayınevi, Mart 2012,37.

¹¹ Devir, Kenan. *Türkiye Elektrik Enerjisi Piyasası ve Uygulamadaki Hukuki Esaslar*. Yüksek Lisans Tezi, Özyeğin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, 2017,16.

hayata geçirilmesi amacıyla, dağıtım bölgeleri esas alınarak kamu mülkiyetinde bulunan elektrik işletmelerinin yeniden yapılandırılması suretiyle elektrik enerjisi dağıtım hizmetlerinin özelleştirilmesine karar verilmiştir. Bu doğrultuda, Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi (TEDAŞ), 02.04.2004 tarihli ve 2004/22 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ile özelleştirme kapsam ve programına dahil edilmiştir. Bu karar uyarınca, Türkiye 21 ayrı dağıtım bölgesine ayrılmış olup, her bir bölgede faaliyet gösteren elektrik dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesi hedeflenmiştir. Özelleştirme sürecinin nihai aşamasında, 31.08.2013 tarihi itibarıyla TEDAŞ ile özel sektör şirketleri arasında hisse devri sözleşmeleri tamamlanmış ve böylelikle elektrik dağıtım hizmetlerinin özel sektöre devri gerçekleştirilmiştir. Bu süreç, sektörde rekabetin artırılması ve dağıtım hizmetlerinin etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması amacıyla yapılan önemli bir yapısal dönüşüm olarak değerlendirilmektedir.¹² Dağıtım faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla, Türkiye genelinde belirlenen bölgelerde elektrik dağıtım faaliyetinde bulunacak olan tüzel kişilerin, faaliyetlerini yasal olarak sürdürebilmeleri için Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan (EPDK) lisans almaları zorunlu kılınmıştır. Dolayısıyla, dağıtım şirketleri yalnızca bu lisans kapsamında belirtilen coğrafi alanlarda faaliyet gösterebilirler ve bu lisans, dağıtım faaliyetlerinin yasal çerçevede düzenlenmesi ve kontrolü amacıyla verilmekte olup, ilgili mevzuatın öngördüğü yükümlülüklerin yerine getirilmesini de sağlar.¹³

D. ELEKTRİK PİYASASI FAALİYETLERİNİN KAMU HİZMETİ NİTELİĞİ VE İŞLETME HAKKI DEVİR SÖZLEŞMELERİ

Elektrik piyasası faaliyetlerinin kamu hizmeti niteliği, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay kararlarıyla somut bir hukuki çerçeveye oturtulmuştur. Elektrik Piyasası Kanunu'nun 1. ve 3. maddeleri ile ilgili düzenlemeler, bu faaliyetlerin kamu yararına yönelik olduğunu ve kesintisizliğini sağlamak için kamu hukuku ilkeleri çerçevesinde yapılandırıldığını açıkça göstermektedir. Yargı kararlarında, elektrik iletim ve dağıtım hizmetlerinin kamu hizmeti olduğu vurgulanmıştır. Elektrik hizmetlerinin sürekliliği ve düzenliliği, anayasal bir gereklilik olarak değerlendirilmiş, devletin düzenleyici ve denetleyici rolü ön plana çıkarılmıştır. Bu hizmetlerin kamu yararını gözeterek eşit ve kesintisiz sunulması gerektiği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak elektrik hizmetlerinin üretim, iletim ve dağıtımının kamu hizmeti niteliği taşıdığı net bir şekilde belirtilmiş, devletin bu alandaki düzenleyici fonksiyonunun hukuki güvence altında olduğu vurgulanmıştır.

1. Anayasa Mahkemesi ve Danıştay Kararları İle Elektrik Dağıtım Faaliyetlerinin Kamu Hizmeti Niteliğinin Tespiti

Anayasa Mahkemesi, kamu hizmeti kavramının belirsizliği konusunda öğretide ve uygulamada geniş bir kabul olduğunu tespit etmektedir. Bununla birlikte Mahkeme, bu belirsizliğe rağmen kamu hizmetinin çeşitli şekillerde

¹² TEDAŞ, "Hakkımızda," <https://www.tedas.gov.tr/tr/1/hakkimizda/Page/63c639b9846b47cf4ea2ff56>.

¹³ Yakup Gönen, Türkiye'de Elektrik Kamu Hizmetinin Yürütülmesi ve Lisans Usulü, Ankara, Adalet, 2011, s.244

tanımlanmaya çalışıldığını ifade etmektedir. Mahkemenin görüşüne göre, en geniş anlamıyla kamu hizmeti; devlet veya diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimi altında, genel ve ortak gereksinimlerin karşılanması ve kamu yararının sağlanması amacıyla yürütülen, topluma sunulan sürekli ve düzenli etkinliklerdir. Özellikle elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı gibi faaliyetlerin, kamu hizmeti olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Mahkeme, bu faaliyetlerin kamu yararına dönük, toplumun ortak gereksinimlerini karşılamaya yönelik, düzenli ve sürekli nitelikteki etkinlikler olduğunu ifade etmektedir. Nitekim, Anayasa Mahkemesinin 26 Mart 1974 tarihli ve E. 1973/32, K. 1974/11 sayılı kararında, kişilerin su, elektrik ve havagazı gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasının önemli kamu hizmetleri arasında yer aldığı açıkça vurgulanmıştır. Dolayısıyla, bu tür hizmetlerin kamu hizmeti tanımına uygun olarak değerlendirilmesi ve bu çerçevede yürütülmesi gerektiği hukuki bir gerçeklik olarak kabul edilmektedir.¹⁴

Danıştay 13. Dairesinin E. 2012/1871, K. 2013/276 sayılı ve 06.02.2013 tarihli kararı, Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi (TEDAŞ) tarafından sunulan hizmetlerin hukuki niteliğini ele almış ve elektrik enerjisi faaliyetlerinin üretim, iletim, dağıtım ve ticaret olarak sınıflandırılmasını değerlendirmiştir. Kararda, elektrik enerjisi hizmetlerinin kesintiye uğramasının yüksek maliyetli olması nedeniyle bu faaliyetlerin koordineli bir şekilde yürütülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Elektrik dağıtım hizmetleri, 4628 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte özelleştirme sürecine dahil edilmiş; dağıtım bölgeleri "İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi" ile özelleştirilmiş, ancak dağıtım tesislerinin mülkiyeti TEDAŞ'ta kalmak suretiyle işletme hakkı özel sektöre devredilmiştir. Danıştay'ın kararı, elektrik dağıtım faaliyetlerinin kamu hizmeti niteliğinde olduğunu belirterek, bu hizmetin yürütülmesini teminen tek taraflı olarak tesis edilen ve bireylerin hukukunda değişiklik yapan idari işlemlerin yargısal denetiminin idari yargıda yapılması gerektiğini vurgulamaktadır.¹⁵ Danıştay 13. Dairesi elektriğin özel hukuk açısından bir "mal" olarak değerlendirilmesine ek olarak, mahkemeler elektriği bütüncül bir perspektifle ele almakta ve elektriğin aynı zamanda "kamu hizmeti" niteliği taşıdığı sonucuna varmaktadır.¹⁶ Danıştay'ın kamu hizmeti kavramına ilişkin olarak getirdiği tanım, kamu hizmetini "kamuya sunulan, kesintisiz ve sürekli bir şekilde yürütülen, toplumun zorunlu ve ortak ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik faaliyetler" olarak ifade etmektedir. Bu tanımda, kamu hizmetlerinin temel niteliği olarak süreklilik ve kesintisizlik ilkelerine vurgu yapılmakta; bu hizmetlerin, toplumsal ihtiyaçları karşılamak amacıyla düzenlendiği belirtilmektedir. Ayrıca Danıştay, bu hizmetlerin idarenin doğrudan kendisi tarafından ya da idarenin gözetim ve denetimi altında gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmekte ve bu bağlamda, kamusal yetkilerin kullanılması suretiyle idari usuller çerçevesinde icra edilmesinin zorunluluğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla Danıştay'ın tanımı, kamu hizmetlerinin hukuki ve idari boyutlarını, bu hizmetlerin yerine getirilmesinde idarenin üstlendiği

¹⁴ Anayasa Mahkemesi, 9 Aralık 1994, E. 1994/43, K. 1994/42-2, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/1994-42-nrm.pdf>

¹⁵ Danıştay 13. Daire, E. 2012/1871, K. 2013/276, T. 6 Şubat 2013, <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=danistay-karar-okuma---ozel-hukuk-kisilerin-idari-islemleri.pdf>,

¹⁶ Danıştay 13. Dairesi, 6 Şubat 2013 tarihli karar, E.2012/1871, K.2013/276, <https://legalbank.net/> (Erişim: 01.08.2024).

merkezi rolü ve kamu hizmetinin toplumsal işlevini açıklıkla ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, kamu hizmetinin tanımlanmasında, idarenin gözetim ve denetim fonksiyonlarının, kamusal yetkilerin kullanımıyla birlikte yürütülmesi gerektiği; bu faaliyetlerin ise belirli idari usuller çerçevesinde gerçekleştirildiği ifade edilmektedir. Tanım, kamu hizmetinin yalnızca idari bir faaliyet değil, aynı zamanda toplumun ortak ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir kamu yararı işlevi taşıdığını da açıkça ortaya koymaktadır.¹⁷

2. Elektrik Dağıtım Hizmetlerinde İşletme Hakkı Devir Sözleşmeleri

4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun 14. maddesinin 2. fıkrası, işletme hakkı devir sözleşmelerinin temel hukuki dayanağını oluşturmaktadır. Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. (TEDAŞ), dağıtım faaliyetlerini belirli bir süre için özel sektör şirketlerine devretmek amacıyla işletme hakkı devir sözleşmeleri imzalamaktadır. Bu sözleşmeler, dağıtım şirketlerine belirli haklar ve yükümlülükler getirmektedir. Kanun gereği, dağıtım varlıklarının mülkiyeti TEDAŞ'ta kalmakta, işletme hakkı ise özel sektöre devredilmektedir. Böylece kamu yararı korunmakta ve kamunun denetim yetkisi devam etmektedir. Elektrik dağıtım faaliyetleri ile işletme hakkı devir sözleşmeleri arasındaki hukuki ve idari ilişki, kamu hizmeti niteliğini ve kamu yararını koruyacak şekilde yapılandırılmıştır. İşletme hakkı devir sözleşmeleri, devredilen tesislerin mahiyetine göre üretim ve dağıtım tesisleri olarak iki ana kategoride değerlendirilmektedir. Üretim işletme hakkı devirlerinde, özel sektör tarafından gerçekleştirilen elektrik üretimi, kamu kuruluşlarına veya dağıtım şirketlerine satılmakta; işletme hakkı devir bedeli, elektrik satış tarifesine dahil edilmekte ve sözleşme süresi boyunca geri kazanılması öngörülmektedir. Dağıtım işletme hakkı devirlerinde ise özel sektör şirketleri, kamu veya üretim şirketlerinden elektrik enerjisini temin edip, bu enerjiyi abonelere dağıtmakla yükümlüdür. Bu şirketler, yatırım ve işletme programlarını hazırlayıp idare onayına sunmak zorundadır. Başlangıçta ödenen işletme hakkı devir bedeli, bu yükümlülüklerin bir parçası olarak kabul edilmektedir.¹⁸

Danıştay'ın 26/11/2004 tarihli ve E: 2004/444, K: 2004/409 sayılı görüşünde, 4046 sayılı Kanun'un 18. maddesinde yer alan mülkiyet devrine ek olarak işletme hakkının verilmesi yönteminin de özelleştirme kapsamında değerlendirildiği belirtilmiştir. Ayrıca, Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendine atıfta bulunarak, doğal kaynakların belli bir süreyle sadece işletme hakkının devri suretiyle özelleştirileceği ilkesinin öngörüldüğü ifade edilmiştir. Bu bağlamda, belirli bir dağıtım bölgesi için 49 yıllık lisans ve işletme hakkı verilmesi, ilgili tesislerin devri ve şirket hisselerinin satışı yoluyla özelleştirme işleminin mümkün olduğu sonucuna varılmıştır.¹⁹ Rekabet Kurulu, TEDAŞ'ın bölgelerindeki dağıtım tesislerinin işletme hakkı devirlerinin devralma işlemi olduğunu ve özelleştirmelerde rekabetin sağlanmasının zorunlu olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda TEDAŞ kararı, Kurulun elektrik sektöründeki ilk kararlarından olmasına rağmen, önemli değerlendirmeler içermektedir.

¹⁷ Danıştay Birinci Dairesi, K. T. 17.4.2000, E. 2000/29, K. 2000/59, <https://www.danistay.gov.tr/danistay-dergiler>. Erişim:17.04.2024

¹⁸ Işık Korkmazcan / Selva Raziye, "Uluslararası Tahkimin İşletme Hakkı Devir Sözleşmelerinde Uygulanması". Master Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2004, s.39.

¹⁹ Ayhan Tekinsoy / Mustafa Bayram Mısır, "İşletme Hakkı Devir Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Yargısal Çözümüne İlişkin Eleştirel Bir Yaklaşım, s.1664.

Öğretide ve yargı kararlarında, idare ile elektrik dağıtım şirketleri arasında akdedilen sözleşmelerin nitelik olarak idari sözleşme olduğu şeklinde değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu sözleşmelerin hukuki niteliği ve idari boyutları, öğretide ve yargı kararlarında tartışılmakta olup kamu hizmeti ve kamu yararı prensiplerine uygun olarak yapılandırılmaktadır. Elektrik dağıtım sektöründeki düzenlemeler ve uygulamalar, kamu yararını koruma ve kamunun denetim yetkisini sürdürme amacı taşımaktadır. Bu bağlamda, elektrik piyasasında etkin ve verimli bir hizmet sunumu sağlanmakta ve kamu hizmetinin sürekliliği ve kalitesi güvence altına alınmaktadır.²⁰

II. ELEKTRİK PİYASALARINDA VE DAĞITIM HİZMETLERİNDE HUKUKİ DENETİM: USUL VE ESASLAR İLE YARGISAL DENETİMİN NORMATİF TEMELLERİ

A. GENEL OLARAK DENETİM

Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde "denetim" terimi, "denetleme" ile birlikte tanımlanmıştır. Buna göre denetim, "bir işin doğru ve yasalara uygun yapıp yapılmadığını incelemek, kontrol etmek ve teftiş etmek" anlamına gelmektedir.²¹ Bu tanım, denetimin hukuka uygunluğu sağlamak amacıyla yapılan bir kontrol mekanizması olduğunu ve sistemli bir şekilde yürütülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Denetim, işlerin kurallara uygun olup olmadığını objektif olarak belirlemeyi amaçlar.

Çalışmanın bu bölümünde EPDK'nın elektrik piyasalarında denetim yetkisi anlatılmış, elektik dağıtım şirketlerinin denetiminin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına ve devamında dolaylı olarak TEDAŞ'a ve diğer özel hukuk tüzel kişiliklerinin yetkisine verilmesinin meydana getirdiği hukuki ve idari sonuçları incelenmiş, söz konusu yetki devri ile ortaya çıkan hukuki problemler analiz edilmiş ve bu bağlamda çeşitli çözüm önerileri sunulmuş, öğretide ve uygulamadaki görüşler tartışılmıştır.

B. ELEKTRİK PİYASASINDA DENETİM

Elektrik Piyasası Kanunu'nun 1. maddesi, bağımsız bir düzenleme ve denetim mekanizmasının oluşturulmasını, bu kanunun temel amaçlarından biri olarak belirlemektedir. Bu kapsamda EPDK'nın denetim yetkisi, regülasyon yetkisinin bir parçası olarak kabul edilmektedir.²² Elektrik piyasasında faaliyet gösteren şirketlerin üretim, iletim, toptan satış, perakende satış, piyasa işletimi, ithalat ve ihracat işlemleri ile lisanssız faaliyet gösteren kişilerin denetlenme ve incelenmesi yetkisi 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun 15. maddesi gereğince Kuruma aittir. Elektrik piyasasında yapılacak denetimler ile ön araştırma ve soruşturmalarda takip edilecek *usul ve esaslar*, Elektrik Piyasasında Yapılacak Denetimler ile Ön Araştırma ve Soruşturmalarda Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5. maddesi uyarınca düzenlenmiştir. Denetim

²⁰ Taner Ayanoglu, "İşletme Hakkı Devir Sözleşmeleri." İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 65, No:1,2007, s.21.

²¹ Metin Günday, İdare Hukuku. II. Baskı. Ankara: İmaj Yayınevi, 2017, s. 492.

²² Metin Günday, İdare Hukuku. II. Baskı. Ankara: İmaj Yayınevi, 2017, s. 492.

yapmakla görevlendirilen Kurum personeli, denetim faaliyetleri sonucunda hazırladığı *raporu Denetim Dairesi Başkanlığı'na sunar*. Daire Başkanı, kendi değerlendirmelerini ekleyerek raporu Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Başkanı'na iletir. Başkan, raporu Kurul gündemine öncelikli olarak dâhil eder. Denetim raporunda mevzuata aykırılıkların tespit edilmesi halinde, elektrik piyasasında ön araştırma ve soruşturmalara ilişkin usul ve esaslar çerçevesinde, fiilin niteliğine uygun gerekli yaptırımlar ve cezalar uygulanır.²³

C. ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞININ ELEKTRİK DAĞITIM ŞİRKETLERİNİN DENETİMİNDEKİ YETKİSİ: 7257 SAYILI KANUN KAPSAMINDA DÜZENLEMELER

7257 sayılı Kanun'un 36. maddesi ile 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrası, 25/11/2020 tarihinde yapılan değişiklikle yeniden düzenlenmiştir. Bu değişiklikle birlikte, elektrik piyasası dağıtım hizmetlerinde faaliyet gösteren kişi ve kuruluşları denetleme yetkisi, doğrudan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına verilmiştir.²⁴

Elektrik Dağıtım Şirketleri Denetim Yönetmeliği, denetim sürecinin daha ayrıntılı bir çerçevesini çizen bir düzenleme olarak öne çıkmaktadır. Yönetmelik, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na verilen denetim yetkilerinin kapsamını ve bu yetkilerin nasıl kullanılacağına dair ayrıntılı düzenlemeler içermektedir. Yönetmeliğin 5. maddesi, elektrik dağıtım lisansına sahip şirketlerin faaliyetlerinin periyodik olarak denetlenmesini şart koşmakta ve bu denetimlerin yılda en az bir kez yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Yönetmeliğin İkinci Bölümünde yer alan 7. maddesi, 6 Mayıs 2022 tarihli Resmî Gazete' de yayımlanan değişiklik ile önemli bir dönüşüme uğramıştır. Söz konusu değişiklik ile Bakanlığa, özel sektör tüzel kişilerini elektrik dağıtım şirketlerinin denetiminde yetkilendirme yetkisi tanınmıştır.²⁵

I. Anayasa Mahkemesi ve Yargı Kararları Kapsamında Yetki Devrinin İncelenmesi

Anayasa'nın 128. maddesi devletin ve kamu kurumlarının asli ve sürekli nitelikteki kamu hizmetlerini, memurlar ve diğer kamu görevlileri aracılığıyla yerine getirmekle yükümlü olduğunu hükme bağlamaktadır. Bu görevlilerin nitelikleri, görev tanımları, yetkileri, hakları ve sorumlulukları, kanunlar çerçevesinde düzenlenir. Bununla birlikte bazı kamu hizmetlerinin, genel idare esaslarına göre yürütülmesinin zorunlu olmadığı durumlarda ve bu hizmetlerin özel sektör tarafından yapılması uygun görüldüğünde, devletin denetim ve

²³ Samuray, Figen. "Elektrik Üretim Faaliyetlerinin Düzenlenmesi ve Denetlenmesi", Doktora Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Doktora Programı, 2017,142-143.

²⁴ "Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", Kanun No. 7257, Kabul Tarihi:25/11/2020, Madde 36, Resmî Gazete, 02 Aralık 2020, Sayı: 31322. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/12/20201202-9.htm>.

²⁵ Elektrik Dağıtım Şirketleri Denetim Yönetmeliği", Resmî Gazete, 2 Aralık 2017, Sayı: 30258, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24127&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>.

gözetimi altında bu hizmetlerin özel sektöre devredilmesi mümkündür. Bu devir işlemleri, ilgili yasal prosedürlere uygun bir şekilde gerçekleştirilir.²⁶

Anayasa Mahkemesi, mülga 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (j) bendinin bazı kısımlarının Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir.²⁷ Mahkeme, iptal taleplerini oybirliğiyle reddetmiş ve mevcut yasal düzenlemelerin hukuka uygun olduğunu teyit etmiştir. Söz konusu düzenlemeler, hizmet satın alınması, bu kişilerin nitelikleri, yetkilendirilmesi, hak ve yükümlülükleri ile uygulanacak yaptırımları kapsamaktadır. Mahkeme, bu düzenlemelerin Anayasa'nın 2.7.10. ve 128.maddelerine aykırı olup olmadığını detaylı bir şekilde incelemiştir. Anayasa'nın 2. maddesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğunu vurgular; 7. maddesi, yasama yetkisinin yalnızca Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ait olduğunu belirtir; 10. maddesi, eşitlik ilkesini içerir; 128. maddesi ise devletin kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesini zorunlu kılar. Kararın gerekçesinde, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesine özel bir vurgu yapılmıştır. Bu ilkeye göre, kanunların öngörülebilir, anlaşılabilir ve uygulanabilir olması gerektiği ifade edilmiştir. Mahkeme, ilgili düzenlemelerin bu ilkelere uygun olduğunu değerlendirmiştir. Anayasa'nın 7. maddesi kapsamında yapılan incelemede, yasama yetkisinin devredilemezlik ilkesi çerçevesinde ele alınmış ve kanun koyucunun yetki ve görevlerinin sınırlarının belirgin olduğu sonucuna varılmıştır. Anayasa'nın 10. maddesi kapsamında eşitlik ilkesine aykırılık iddiaları ise düzenlemenin objektif ve makul bir temele dayandığı belirtilerek reddedilmiştir. Son olarak, 128. maddeye ilişkin yapılan değerlendirmede, kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi ilkesine aykırılık teşkil etmediği ifade edilmiştir. Mahkeme, bu düzenlemenin kamu hizmetlerinin daha etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamaya yönelik olduğunu vurgulamıştır. Bu karar, hukuk devleti ilkesinin yanı sıra kamu hizmetlerinin etkinliği ve verimliliği gibi temel anayasal ilkelerin korunmasına ilişkin önemli bir değerlendirme sunmaktadır.²⁸

Danıştay 13. Dairesi'nin 22 Mayıs 2009 tarihli ve E. 2007/4056-K. 2009/5656 sayılı kararında, elektrik piyasasında denetim hizmetlerinin özel kişilere devredilmesi konusundaki önemli hukuki ilkeler belirlenmiştir. 7 Ocak

²⁶ Cem Orak, Ç. (2015). "Elektrik Üretim ve Dağıtım Tesislerinin Denetlenmesine İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararları Üzerine", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19(1), s.285.

²⁷ **Madde 2-** Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının görevleri (Ek ibare: 20/2/2001-4628/17 md) ilgili Kanunlarda piyasada faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlara bırakılmadığı takdirde ve ölçüde şunlardır: ... **j) Elektrik üretim**, iletim, dağıtım ve tüketim tesislerinin milli menfaatlere ve modern teknolojiye uygun şekilde kurulması ve işletilmesi için gerekli yükümlülükleri ile ilgili olarak inceleme, tespit, raporlama, proje onay ve kabul işlemleri yapmak üzere; ihtisas sahibi kamu kurum ve kuruluşlarını, 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında dağıtım lisansı sahibi tüzel kişileri veya özel hukuk tüzel kişilerini görevlendirmek, yetkilendirmek veya bu tüzel kişilerden hizmet satın almak ve bu tüzel kişilerin nitelikleri, yetkilendirilmesi, hak ve yükümlülükleri ile bu tüzel kişilere uygulanacak yaptırımları ve diğer hususları yönetmelikle düzenlemek

²⁸ Anayasa Mahkemesi. E.2016/150, K.2017/179, K.T. 28 Aralık 2017. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2017-179-nrm.pdf> .

2007 tarihli ve 26396 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Elektrik Piyasasında Dağıtım Sistemi Yatırımlarının Düzenlenmesi ve Planlardaki Gerçekleşmelerin Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik’in 4(a) ve 6. maddeleri, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun (EPDK) denetim yetkisini özel hukuk tüzel kişilerine devretmesine olanak tanımıştır. Ancak, bu Yönetmelik hükümlerinin iptali istemiyle açılan davada Danıştay, EPDK’nın denetim yetkilerini özel hukuk tüzel kişilerine devredebilmesi için açık bir yasal düzenlemenin bulunması gerektiğine karar vermiştir. Mahkeme, bu yasal dayanak olmaksızın denetim yetkisinin devredilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirterek, ilgili Yönetmelik hükümlerinin iptaline hükmetmiştir. Bu karar, kamu denetim yetkilerinin devri konusunda yasal düzenlemelerin önemine dikkat çekmektedir ve idari yetkilerin devrinde hukuki sınırların korunması gerektiğini vurgulamaktadır.²⁹

2. Denetim Raporunun İcrai Etkisi, İşleminin Hukuki Sonuçları ve Yargısal Denetimi

Elektrik dağıtım şirketlerine yönelik denetimlerin sonucunda düzenlenen raporlar, denetim konularına dair yapılan incelemeler ve tespit edilen bulgular doğrultusunda denetim elemanlarının değerlendirmelerini içeren belgeler niteliğindedir. Raporda, mevzuata aykırılık tespit edilirse bu durumun raporda belirtilmesi gerekmektedir; ancak rapor, dağıtım şirketinin hukuki statüsünü değiştirmeyen ve icrai nitelik taşımayan bir belge olarak kabul edilir. Raporun nihai olarak karara bağlanması, yani idari yaptırım uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin karar verme yetkisi ise yalnızca Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuna (EPDK) aittir. Bu nedenle, denetim raporuna dayanarak idari yaptırımların uygulanması veya uygulanmaması kararı tamamen EPDK’nın sorumluluğundadır.³⁰

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun (EPDK) elektrik piyasasını düzenleme yetkisi bağlamında sahip olduğu en kritik yetkilerden biri, piyasa aktörlerine yönelik yaptırım uygulama yetkisidir. Bu yetki, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’nun 16. maddesinde "Yaptırımlar ve Yaptırımların Uygulanmasında Usul" başlığı altında düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu, elektrik piyasasında faaliyet gösteren aktörlere, kanun ve piyasa düzenlemelerine aykırılık teşkil eden fiiller karşısında bu maddede öngörülen yaptırımları uygulama yetkisini haizdir. Bu durum, piyasada düzen ve denetimin sağlanması açısından Kurula önemli bir denetim aracı sunmaktadır.³¹

Bu çalışmanın temel amaçlarından biri, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun (EPDK) elektrik dağıtım şirketleri üzerindeki denetim işlevinin etkinliğinin artırılmasına yönelik bir değerlendirme yapmaktır. EPDK’nın denetim mekanizması ve hukuki altyapısı ele alınmıştır. Enerji piyasasına etkileri ve uygulanabilecek idari yaptırımlar incelenmiştir. Denetimle ilgili tespitler

²⁹ Danıştay 13. Dairesi, E. 2007/4056, K. 2009/5656, 2 Mayıs 2009, <https://www.danistay.gov.tr/danistay-dergiler>.

³⁰ Hacı Yusuf Çınar, Elektrik Piyasasında Dağıtım Faaliyetine İlişkin Lisanslama Rejimi ve Denetim. Astana Yayıncılık, 2018, s.163.

³¹ Murat Ekinci, 6446 Sayılı Yeni Elektrik Piyasası Kanununa Göre İdari Yaptırımlar. Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2014, s.35.

paylaşılmış, çözüm önerileri değerlendirilmiştir. Güçlendirilmesi gereken stratejiler analiz edilmiştir.

III. ELEKTRİK DAĞITIM HİZMETLERİNDE İDARİ YAPTIRIMLAR VE HUKUKİ DAYANAKLARI

İdari yaptırımlar idare hukukunun usul ve esaslarına uygun olarak uygulanan yaptırım türleridir ve belirli yasal düzenlemelere tabidir. Bu yaptırımlar, bireylerin belirli davranışlarını düzenlemeye yönelik olarak. Temel olarak, idari yaptırımlar diğer yaptırım türlerinden ayıran özellik, genellikle önleyici bir amaç taşımalarıdır. Bu yaptırımlar, sadece ceza verme amacı gütmekle kalmaz, aynı zamanda bireylerin davranışlarını düzenleyici ve toplumsal düzeni sağlama amacını da hedefler

A. GENEL OLARAK İDARİ YAPTIRIM KAVRAMI

Anayasa Mahkemesi (AYM), idari yaptırımı şu şekilde tanımlamaktadır: "İdare hukukuna özgü yöntemler kullanılarak ve ilgili kanunların açık ve net şekilde belirttiği yetkiler doğrultusunda, doğrudan bir işlem yapılarak verilen cezalardır."³² Uyuşmazlık Mahkemesi, idari yaptırımı kanun tarafından öngörülen ve idare tarafından bir organ aracılığıyla uygulanan ceza olarak açıklamaktadır.³³ Danıştay, idari yaptırımı³⁴, idarenin yargı kararı olmadan yalnızca kanunlarda açıkça belirtilen yetkilere dayanarak uyguladığı, idari ve ceza hukuku ilkelerini dikkate alarak gerçekleştirdiği cezai nitelikteki işlemler olarak tanımlar. Bu nedenle, idari yaptırımların temel özellikleri idari işlem olmaları ve cezalandırıcı nitelik taşımalarıdır. Doktrinde idari yaptırım ile ilgili yapılan başka bir tanım " Kanunların açıkça yetki verdiği durumlarda ve engellemediği durumlarda, idarenin doğrudan bir işlemle, mahkeme hükmü olmadan ve idare hukukuna özgü usullerle uyguladığı cezalar ve müeyyideler" şeklindedir.³⁵

İdari makamlar, sahip oldukları kamu gücüyle bireylerle ilişki kurarken, bu ilişkide bireylerin iradesinden bağımsız olarak hatta bireylerin karşı iradesine rağmen, tek taraflı olarak hukuki sonuçlar ve etkiler oluşturabilme yetkisine sahiptir. İdari yaptırımlar, bu tek taraflı işlem özelliği sayesinde, idari makamların kendi başlarına ve tek tarafın iradesiyle geçerli hukuki işlemler olarak kabul edilir.³⁶ İdari yaptırımlar, idarenin kamusal düzeni koruma hedefi doğrultusunda, bireylerin idari kurallara aykırı davranışları sonucunda aldığı

³² AYM, "T:13.05.2004, E:2000/43, K:2004/60, RG: 04.11.2004, S:25633." Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazete, 04 Kasım 2004, sayı 25633. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/11/20041104.htm#7>.

³³ Uyuşmazlık Mahkemesi"08.05.1998 Tarihli Karar, E. 1998/10, K. 1998/12, RG, 06.06.1998, S. 23364," Resmî Gazete, sayı 23364, 06 Haziran 1998, s. 46, sayfa 107, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23364.pdf>.

³⁴ Danıştay, "13. D. 19.11.2012. E:2012/1540, K:2012/3128." Danıştay Dergisi. <https://www.danistay.gov.tr/danistay-dergiler>.

³⁵ İl Han Özay, İdari Yaptırımlar. İstanbul: İÜ Yayın No:3326. Hukuk Fakültesi Yayın No:691, 1985, s.35

³⁶ Celal Erkut, İptal Davasının Konusunu Oluşturma Bakımından İdari İşlemin Kimliği. Ankara, Danıştay Yayınları, 2015, s.15.

kararlardır. Bu kararlar, ilgililerin idareye karşı olan yükümlülüklerini yerine getirmelerini ve idarenin belirlediği yasaklara uymalarını sağlamayı amaçlar.³⁷

B. ELEKTRİK PİYASASI FAALİYETLERİNDE UYGULANACAK İDARİ YAPTIRIMLAR

Elektrik piyasasında uygulanacak yaptırımlara ilişkin başvurulması gereken temel yasal düzenleme, 14 Mart 2013 tarihli ve 6446 sayılı yeni Elektrik Piyasası Kanunu'dur. Bu Kanun, elektrik piyasasında faaliyet gösteren ve piyasa yükümlülüklerini yerine getirmeyen şirketlere hangi tür yaptırımların uygulanacağını ayrıntılı olarak düzenlemektedir ve mezkûr Kanun'un "Yaptırımlar ve Yaptırımların Uygulanmasında Usul" başlıklı 16'ncı maddesinde yer almaktadır. Bu madde, yaptırımların türlerini belirlemekle kalmayıp, aynı zamanda bu yaptırımların nasıl uygulanacağını da kapsamlı bir şekilde açıklamaktadır. Kanunun 16'ncı maddesi, piyasa düzenlemelerine uymayan şirketlere yönelik olarak uygulanacak idari yaptırımları, cezai tedbirleri ve diğer hukuki müeyyideleri içermekte olup para cezaları, lisans iptali ve faaliyet durdurma gibi çeşitli tedbirleri kapsamaktadır. Ayrıca yaptırımların uygulanma usulü, hukuki prosedürler ve denetim mekanizmaları da bu madde kapsamında detaylı bir şekilde belirtilmiştir. Böylece piyasada düzenin sağlanması, rekabetin korunması ve hukuka uygunluğun temin edilmesi amaçlanmaktadır. 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, elektrik piyasasında faaliyet gösteren tüm aktörlerin uyacağı kuralları ve bu kurallara uyulmaması halinde uygulanacak yaptırımları belirleyerek piyasanın şeffaf, adil ve sürdürülebilir bir şekilde işlemesini sağlamayı hedeflemektedir. Kanunun bu bağlamda ortaya koyduğu yaptırım mekanizmaları, piyasa düzenlemelerinin etkin bir şekilde uygulanmasını ve ihlallerin caydırıcı bir şekilde önlenmesini temin etmektedir. Sonuç olarak, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun 16'ncı maddesi, elektrik piyasasında uygulanacak yaptırımlara ilişkin kapsamlı ve ayrıntılı düzenlemeler içermekte olup, piyasa yükümlülüklerini yerine getirmeyen şirketlere yönelik uygulanacak yaptırımların türlerini ve bu yaptırımların uygulanma usullerini net bir şekilde ortaya koymaktadır; bu düzenlemeler, piyasa düzeninin korunması ve hukukun üstünlüğünün sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.³⁸

C. ELEKTRİK DAĞITIM ŞİRKETLERİ ALEYHİNE UYGULANACAK İDARİ YAPTIRIMLAR

6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun, 16.maddesi, elektrik dağıtım sektöründeki düzenlemeleri ve denetimi sağlamak amacıyla bir dizi idari yaptırım öngörmektedir. İdari yaptırımların hukuki temelini anayasa, kanunlar ve idari düzenlemeler oluşturur. Anayasa, idarenin işleyişinde hukukun üstünlüğünü ve kamu yararını gözetmesi gerektiğini belirlerken, kanunlar ve ikincil mevzuat idarenin bu görevlerini nasıl yerine getireceğini ayrıntılı bir şekilde düzenler. Bu yaptırımlar, elektrik dağıtım şirketlerinin hukuka uygun faaliyet göstermesini temin etmek ve piyasa düzenini korumak amacıyla uygulanmaktadır. İdari para cezaları, bu yaptırımların başında gelip şirketlerin mevzuat ihlallerine karşı mali yükümlülükler getirir. Cezaların gerekçeleri, lisans şartlarının ihlali, yasal raporlama yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi ve

³⁷ Günday, İdareHukuku, s.202.

³⁸ İkinci, "6446 Sayılı Yeni Elektrik Piyasası Kanununa Göre İdari Yaptırımlar", s.51.

diğer mevzuat ihlalleri gibi çeşitli durumları kapsamaktadır. İdari para cezaları, mali yükümlülüklerin yanı sıra düzenlemelere uygunluğu sağlamayı da hedefler. Ayrıca ciddi ihlaller durumunda, işletme hakkı devri sözleşmesinin feshi ve dağıtım lisansının iptali gibi daha kapsamlı yaptırımlar uygulanabilir. Bu tür yaptırımlar, şirketlerin piyasa düzenlemelerine uyumsuzluk göstermeleri halinde, piyasa işleyişini ve tüketici haklarını korumaya yönelik olarak devreye girer. Dağıtım şirketlerine yönelik diğer düzenleyici önlemler arasında, yönetim kuruluna üye atama, mali yaptırımlar ve yasaklılık gibi tedbirler bulunmaktadır.

Elektrik enerjisi piyasasında faaliyet gösteren dağıtım şirketlerini bir topluluk olarak değerlendirdiğimizde, bu topluluğun mevzuata uygun bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla hukuka aykırı fiil ve işlemlerin yaptırımlarla cezalandırılması zorunludur. Bu nedenle, hukuka aykırı eylemlerin engellenmesi ve piyasa düzenlemelerinin uygulanması büyük önem taşımaktadır. Başka bir ifadeyle, Elektrik Piyasası Kanunu'nun (EPK) öngördüğü piyasa yapısının etkin bir şekilde işleyebilmesi için denetim faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan hukuka aykırılıkların giderilmesi ve bu tür ihlallerin tekrarlanmasının önlenmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, denetim faaliyetlerinin sadece bir kontrol mekanizması olarak değil, aynı zamanda piyasanın sürdürülebilirliği ve güvenilirliği açısından da önemli bir araç olduğu unutulmamalıdır. Denetim süreçlerinin sürekli iyileştirilmesi ve piyasa dinamiklerine uygun hale getirilmesi, piyasadaki hukuka aykırılıkların minimize edilmesi ve uzun vadede piyasanın istikrarının sağlanması açısından hayati önem taşımaktadır. Regülasyon kurumu olan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun (EPDK), 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'ndaki görevlerini layıkıyla yerine getirebilmesi için geniş kapsamlı yaptırım yetkilerine sahip olması gerektiği anlaşılmaktadır.³⁹ Kabahatler Kanunu'nun 9. maddesine göre, kabahatler hem kasıtlı hem de ihmâl yoluyla işlenebilir. Dolayısıyla, bir kişinin yaptırıma tabi tutulabilmesi için, en azından taksirle hareket etmiş olması gerektiği kabul edilir. Bilgi talebiyle ilgili usulüne uygun bildirim yapılmamışsa ve kişi, kendisinden bilgi istendiğinden haberdar olmamışsa, bu kişi kasten veya taksirle hareket etmiş sayılmaz. Ayrıca eğer kişi doğru bilgi verdiğini düşünüyorsa ve bilgi gerçekte yanlışsa, bu kişinin kastının bulunmadığı ve dolayısıyla idari yaptırıma tabi tutulamayacağı anlamına gelir. Bu durum, kişinin niyetini ve eylemlerinin hukuki değerlendirmesini önemli kılar, çünkü idari yaptırımlar ancak failin gerçek kastı veya taksiri tespit edilebildiğinde uygulanabilir. Bu nedenle, bilgilendirme yükümlülüğü ve failin bilgi verme sürecindeki rolü, idari yaptırımların adil bir şekilde uygulanabilmesi açısından önemli bir faktör olarak görülür.⁴⁰

D. İDARİ YAPTIRIM UYGULAMA YETKİSİ VE İDARİ YAPTIRIMLARIN HUKUKSAL NİTELİĞİ

1. Yetki

Elektrik piyasasında gerçekleştirilen denetim ve soruşturmalar neticesinde, 6446 sayılı Kanun'un 16. maddesi uyarınca gerekli yaptırımlar

³⁹ Çınar, Elektrik Piyasasında Dağıtım Faaliyetine İlişkin Lisanslama Rejimi ve Denetim, s. 172

⁴⁰ Murat Balcı, "Enerji Verimliliği Kanununda Düzenlenen Kabahatler (5627 s. Kanun m.10)", Terazi Hukuk Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 51, Kasım 2010, s. 29.

uygulanmaktadır. İdari yaptırımlar, yasaların açıkça yetki tanıdığı ve engellemediği durumlarda, yargı kararına ihtiyaç duyulmadan, idarenin doğrudan gerçekleştirdiği işlemlerle ve idare hukukuna özgü yöntemlerle uygulanan cezalardır.⁴¹ Düzenleme ve denetleme kurumlarının faaliyetlerine ilişkin yapılan değerlendirmelerde, bu kurumların düzenledikleri piyasa aktörlerine yönelik yaptırım uygulama yetkisine sahip oldukları gözlemlenmektedir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), bir düzenleyici otorite olarak, enerji piyasalarındaki ekonomik düzeni koruma amacı doğrultusunda yaptırım uygulama yetkisi ile donatılmıştır.

Bu bağlamda, EPDK, kanun hükümlerine, yönetmeliklere, onaylanan tarifelere, lisans düzenlemelerine ve Kurul kararlarına aykırılık tespiti halinde, idari para cezası uygulama veya lisans iptali kararı verme yetkisine sahiptir. İdari yaptırımların uygulanması öncesinde izlenecek ihbar, denetim, şikayet, ön araştırma ve soruşturma süreçleri, ilgili yönetmeliklerle ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte, söz konusu süreçlerin kanuni düzenlemeler yerine yönetmeliklerle belirlenmesi, doktrinde içerisinde çeşitli tartışmalara neden olmaktadır.⁴²EPDK yargı kararı gerekmeksizin idari yaptırım uygulama yetkisine sahip olan bir düzenleyici ve denetleyici otoritedir. EPDK, bu yetkisini 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nda yer alan genel hükümler doğrultusunda bir ekonomik kolluk görevi olarak yerine getirmektedir. Elektrik Piyasası Kanununun 16. maddesi, elektrik piyasasına ilişkin kabahatler ve bu kabahatlere uygulanacak idari yaptırımların temel esaslarını kapsamlı bir şekilde düzenlemektedir.⁴³

2. Hukuki Niteliği

İdari yaptırımlar; yetki, şekil, sebep, konu ve maksat unsurlarına uygun olarak idari işlemler aracılığıyla uygulanır. İdari yaptırımların hukuka uygunluğu ve meşruiyeti, bu unsurların tam ve doğru bir şekilde yerine getirilmesi ile sağlanır. İdari yaptırımların uygulama alanı, idarenin düzenleme ve denetleme yetkisi çerçevesinde şekillenir. Anayasa, idari işlemler ve yaptırımların yargısal denetimine imkan tanımaktadır. Bu bağlamda, idari yaptırımların hukuka uygunluğu, yetkili kılınan durumlarda yargı organları tarafından denetlenebilir. Bu durum, idari işlemlere karşı bireylerin ve kurumların haklarını koruma mekanizmasını güçlendirir. Sonuç olarak idarenin düzenleme yetkisi, Anayasa ve kanunlarla belirlenmiş sınırlar içinde kullanılmalıdır. Hukuki uyumsuzlukların çözümünde yargı yolu açık olmalıdır. Bu yaklaşım, hukuk devletinin temel ilkeleriyle uyumlu olup idarenin keyfi uygulamalarını engelleyerek hukukun üstünlüğünü tesis eder. Bu düzenlemeler, idari işlemler aracılığıyla yürütülen yaptırımların hukuka uygun olmasını ve idarenin denetim yetkisinin meşru bir zeminde kullanılmasını temin eder.⁴⁴ İdari işlemlerin yetki, şekil, sebep, konu ve maksat unsurları bakımından hukuka aykırı oldukları gerekçesiyle, menfaati ihlal edilen kişiler tarafından açılan iptal davaları, idarenin hukuka uygun hareket

⁴¹ İl Han Özay, İdari Yaptırımlar. İstanbul: İÜ Yayın No:3326. Hukuk Fakültesi Yayın No:691, 1985, s.135.

⁴² Esra Zülfiye Balaban, "Bağımsız İdari Otorite Olarak Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu." Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 2022,94-95.

⁴³ Ekinci, "6446 Sayılı Yeni Elektrik Piyasası Kanununa Göre İdari Yaptırımlar",132.

⁴⁴ Aslan, M. Yasin, "İdari Yaptırımlar," TBB Dergisi, Sayı 85, Ankara 2009, s. 184.

etmesini sağlamada önemli bir hukuki yoldur. Bu davalar, idari işlemlerin hukuka uygunluğunu denetleyerek hukuk devletinin gerçekleşmesine katkıda bulunur. İptal davalarının en belirgin özelliği, basit ve karmaşık olmayan bir yapıya sahip olmalarıdır. Bu özellikleri sayesinde, iptal davaları yargısal denetim mekanizması olarak etkin ve hızlı bir çözüm sunar. Bu davalar, idarenin hukuka uygun davranmasını zorunlu kılarak, bireylerin haklarının korunmasını sağlar. Ayrıca iptal davaları, idarenin hukuka aykırı işlemlerinin ortadan kaldırılmasını ve hukuka uygunluğun yeniden tesis edilmesini hedefler. Bu bağlamda iptal davaları, hukuk devletinin temel prensiplerinin uygulanmasını sağlayan ve bireylerin hukuki güvenliğini temin eden önemli bir yargı yolu olarak karşımıza çıkar. İdarenin işlemlerinin hukuka uygunluğunun denetlenmesi, hukuk devleti ilkesinin yaşama geçirilmesinde ve bireylerin adalet beklentilerinin karşılanmasında hayati bir rol oynar. Bu nedenle iptal davaları, hem bireylerin haklarını koruyan hem de idarenin hukuka bağlılığını sağlayan bir mekanizma olarak büyük bir öneme sahiptir.⁴⁵

E. ELEKTRİK PİYASASI KANUNU'NDAN KAYNAKLANAN İDARİ YAPTIRIMLARIN YARGISAL DENETİMİ

İdari yaptırımlar, hukukun üstünlüğü ilkesini ve düzenleyici güvenliği sağlamayı amaçlayarak elektrik piyasasında etkin bir düzen ve şeffaflık sağlamaya katkıda bulunur. İdare, yaptırım uygulamaları kanuni düzenlemelere uygun hareket etmeli, keyfi uygulamalardan kaçınmalı ve hukuka aykırılığın tespiti ile orantılı bir yaptırım belirlemelidir. Bu çerçevede, idarenin yaptığı her türlü işlem ve eylemin yargısal denetime tabi olması, hukuka uygunluğun sağlanması açısından büyük önem taşır. Anayasanın 125'inci maddesi, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olacağını net bir şekilde ifade etmektedir. Bu düzenleme, idarenin işlemlerinin hukuka uygunluğunun denetlenmesini ve vatandaşların idari işlemlere karşı haklarını arayabilmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu gibi kamu tüzel kişiliğine sahip ve enerji piyasasında idari yaptırım uygulama yetkisi bulunan kurumlar da yargı denetimine tabidir. Dolayısıyla, EPDK'nın işlemlerinin bağımsız mahkemelerce denetlenmesi gerektiği açıktır. EPDK, bağımsız bir idari otorite olarak idari yapı içinde yer almakta olup, idarenin her türlü eylem ve işlemlerinin yargı denetimine tabi olması nedeniyle, kararlarının kesin ve yargı denetiminden muaf olması düşünülemez. Bu, hukuk devleti ilkesinin ve bireylerin hukuki güvenlik içinde kendilerini güvende hissetmelerinin bir gereğidir. Anayasa'nın 125. maddesi, idarenin hukuka bağlılığını ve hesap verebilirliğini sağlamak amacıyla idarenin işlemlerinin yargı denetimine açık olmasını hükme bağlamıştır. Böylece, idarenin keyfi ve hukuka aykırı işlemlerine karşı bireylerin korunması sağlanır ve demokratik hukuk devleti ilkesi hayata geçirilmiş olur.⁴⁶

Yargı denetimi, idarenin aldığı kararların, yaptığı işlemlerin ve uyguladığı yaptırımların hukuka uygun olup olmadığını denetleyerek bireylerin haklarını koruyan ve kamu gücünün kötüye kullanılmasını önleyen bir mekanizmadır. EPDK gibi bağımsız idari otoritelerin kararları da dahi l olmak üzere, idarenin tüm eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olması, hukuk devletinin

⁴⁵ Turan Yıldırım /Kaman N /Özdemir H/ Üstün Y/ Okay G/ Tekinsoy Ö, 2013., İdare Hukuku, (Beşinci Baskı), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s. 736.

⁴⁶ Anayasa Madde 125 –“ İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır...”

temel unsurlarından biridir. Anayasa'nın 125. maddesi, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olacağını belirterek, idarenin hukuka uygunluğunun denetimini ve bireylerin haklarını koruma mekanizmasını güvence altına alır. Bu bağlamda, EPDK'nın aldığı kararların ve uyguladığı yaptırımların yargı denetimine tabi olması, hukukun üstünlüğü ilkesinin bir gereğidir. EPDK, enerji piyasasında düzenleyici ve denetleyici rolü olan bir kurumdur. İdari yaptırımlar uygulama yetkisine sahip olan EPDK'nın bu yetkisi, yargı denetimine tabidir. Bu durum, idarenin hukuka uygun davranmasını temin eder ve bireylerin haklarını koruma altına alır. Anayasa'nın 125. maddesi, idarenin hukuka bağlılığını ve hesap verebilirliğini sağlamak amacıyla, idarenin işlemlerinin yargı denetimine açık olmasını hükme bağlamıştır.⁴⁷

Hukuk devleti, bireylerin hukuki güvenlik içinde olduğu ve devletin tüm eylem ve işlemlerinin hukuk kurallarına uygun şekilde gerçekleştirildiği bir devlettir. Devletin tüm faaliyetleri yasal çerçevede şekillenir ve denetlenir. Bireyler, hukuk kurallarının sağladığı güvencelerle, devletin keyfi uygulamalarına karşı korunur. Ayrıca, devletin tüm organları ve kurumları, yasalara uygun hareket etmekle yükümlüdür. Bu yükümlülük, devletin hesap verebilirliğini ve şeffaflığını artırır. Yargı denetimi, hukuk devletinin temel unsurlarından biridir ve bu denetim, idarenin hukuka aykırı eylem ve işlemlerine karşı bireylerin haklarını korur. Hukuk devleti ilkesi, demokrasinin ve insan haklarının teminatıdır. Bu ilke, sadece yasaların varlığıyla değil, aynı zamanda bu yasaların etkin bir şekilde uygulanması ve denetlenmesiyle hayata geçer. Devletin her türlü eylem ve işleminin hukuk kurallarına uygun olması, bireylerin adalet beklentilerini karşılar ve toplumda güven ortamını sağlar.⁴⁸

4628 sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 12. maddesi, idari yaptırım kararlarına karşı dava açma hakkını düzenlemektedir. Bu maddeye göre, idari yaptırım kararlarına karşı yetkili idare mahkemesinde dava açılabilir. Ayrıca, Kurul kararlarına karşı açılan her türlü dava, öncelikli işlerden sayılır. Bu düzenleme, idari yaptırım kararlarının yargısal denetimini sağlayarak hukuka uygunluğun korunmasını amaçlar. Yargısal denetim mekanizması, idarenin keyfi uygulamalarını engelleyerek bireylerin haklarını güvence altına alır. Bu bağlamda, idari yaptırım kararlarına karşı dava açma hakkı, hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. İdare mahkemeleri, idari yaptırım kararlarının hukuka uygunluğunu denetleyerek adaletin sağlanmasına katkıda bulunur. Mahkemelerin bu denetimi, idarenin hesap verebilirliğini ve şeffaflığını artırır. Ayrıca, dava açma hakkının tanınması, bireylerin idari kararlara karşı etkili bir hukuk yolu kullanmasını sağlar. Bu durum, hukuk devleti ilkesinin uygulanmasını ve bireylerin haklarının korunmasını temin eder. Kurul kararlarına karşı açılan davaların öncelikli işlerden sayılması, yargı süreçlerinin hızlandırılmasını ve adaletin gecikmeden tecelli etmesini sağlar. Böylelikle, bireylerin hak arama özgürlüğü korunmuş olur ve idarenin hukuka bağlılığı güçlenir. Sonuç olarak, 4628 sayılı Kanun'un 12. maddesi, idari yaptırım kararlarına karşı yargısal denetim yolunu açarak, hukuk devleti ilkesinin hayata geçirilmesine önemli bir katkıda bulunur.⁴⁹

⁴⁷ Murat Ekinci, 6446 Sayılı Yeni Elektrik Piyasası Kanununa Göre İdari Yaptırımlar,116

⁴⁸ Ergün Özbudun, (2008). Türk Anayasa Hukuku. (Dokuzuncu Baskı). Ankara, Yetkin Yayınları, s.113.

⁴⁹ 4628 sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Dava Hakkı, Madde 12(Değişik: 2/7/2012-6352/64 md.) İdari yaptırım

1. İlk İnceleme Konularına İlişkin Yargısal Denetim

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 14. maddesi⁵⁰, idari yargıda dava dilekçelerinin ilk incelemesini düzenlemektedir. Bu maddeye göre, ilk inceleme, Danıştay'da daire başkanının görevlendirdiği bir tetkik hakimi tarafından yapılır. İdare ve vergi mahkemelerinde ise bu inceleme, mahkeme başkanı veya onun görevlendirdiği bir üye tarafından gerçekleştirilir. İlk incelemede, dava dilekçesinin görev ve yetki, idari merci tecavüzü, ehliyet, idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülmesi gereken bir işlemin olup olmadığı, süre aşımı, husumet ve dava dilekçesinin 3 ve 5. maddelere uygunluğu konularında değerlendirilmesi yapılır. Bu düzenleme, yargı süreçlerinin etkin ve hızlı işlemlerini sağlamak amacıyla, dilekçelerin belirli kriterler ve süreler içinde incelenmesini öngörmektedir. Hukuk devleti ilkesinin gereği olarak, yargı süreçlerinin şeffaf, hızlı ve etkili bir şekilde yürütülmesi büyük önem arz eder ve bireylerin hak arama özgürlüğünü korur. Maddenin içeriği, idari yargıda dilekçelerin belirlenen kriterlere uygun şekilde incelenmesini amaçlar. Böylece, idari yargılama sürecinde dilekçelerin eksiksiz ve doğru bir şekilde değerlendirilmesi sağlanır ve bu düzenleme, hukuki güvenliğin teminine katkıda bulunur. Bu süreç, idari yargının adil ve hızlı işlemlerini temin ederek, bireylerin haklarını etkili bir biçimde korur ve hukuk devletinin temel prensiplerine uygun hareket edilmesini sağlar. Sonuç olarak, 14. madde, idari yargıda dava dilekçelerinin ilk incelemesinin standartlarını belirleyerek, yargı sürecinin verimliliğini ve hukuki güvenliğini artırmaktadır.⁵¹

İdari yargıda bir davanın aşamaları ve sonuçları, dava dosyasının mahkeme tarafından ilk incelemesi ile başlamaktadır. Dava açıldığında, mahkeme dava dilekçesini İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun (İYUK) 14 ve 15. maddelerine göre "ilk inceleme" ye tabi tutar. Bu inceleme süreci, davanın usulüne uygun olarak ilerlemesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilir. Mahkeme, kendisine iletilen dava dilekçesi üzerinde çeşitli hususları inceleyerek, davanın uygunluğunu değerlendirir. Öncelikle, davanın görevli ve yetkili mahkemede açılıp açılmadığı kontrol edilir. Daha sonra, dava açılmadan önce tamamlanması gereken idari süreçlerin tamamlanıp tamamlanmadığı incelenir. Dava, ilgili kişi tarafından açılmış mı? Dava konusu işlem, icrai ve kesin nitelikte mi? Dava, yasal süresi içinde açılmış mı? Dava, doğru idareye karşı mı açılmış? Dava dilekçesi, kanunda belirtilen içerik ve şekil şartlarına uygun mu? Bu soruların yanıtları, mahkeme tarafından titizlikle incelenir. Bu incelemeler, yargı sürecinin etkin ve doğru bir şekilde ilerlemesi için büyük önem taşır. İlk inceleme aşaması, dava dosyasının usul ve esas bakımından eksiksiz ve hukuka uygun olup olmadığını kontrol eder. Mahkemenin bu incelemeyi titizlikle yapması, davaların hukuki güvenlik ve adalet ilkeleri çerçevesinde görülmesini sağlar. Bu süreç, aynı zamanda idari yargı sisteminin şeffaf, hızlı ve etkili işlemlerine katkıda bulunur. Sonuç olarak, ilk inceleme aşaması, davaların sağlıklı bir şekilde ilerlemesini ve

kararlarına karşı yetkili idare mahkemesinde dava açılabilir. 8.4628 sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4628.pdf>.

⁵⁰ 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu 14.madde; Dilekçeler üzerine ilk inceleme yapılır.

⁵¹ Sinan Seçkin, "Anayasa Mahkemesi'nin E. 2022/48 K. 2022/93 Sayılı Kararı Uyarınca İdari Yargıda İstinaf Dilekçesi Üzerinde İlk İnceleme", SÜHFD, C. 31, S. 3, 2023, 1039-1080. 1048.

sonuçlanmasını temin eder. İdari yargıda dilekçelerin belirlenen kriterlere uygun şekilde incelenmesi, hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Bu, bireylerin hak arama özgürlüğünü korur ve yargı süreçlerinin şeffaf, hızlı ve etkili bir şekilde yürütülmesine katkıda bulunur. İdari yargı sisteminde ilk inceleme aşaması, hukuki güvenliğin teminine ve adaletin sağlanmasına yönelik önemli bir mekanizmadır.⁵²

2. Esasa İlişkin Konularda Yargısal Denetim

Kamu hukukunda bir idari işlemin varlığını kabul edebilmek için "konu" ve özel hukukta "irade" kavramına karşılık gelen "yetki" unsurlarının bulunması gerekmektedir. Ayrıca, özel hukukta her zaman zorunlu olmayan "şekil" şartları, idari işlemler açısından hukuka uygunluk açısından zorunludur. İdarenin yürütme faaliyetlerine ilişkin işlemler genellikle belirli bir prosedüre bağlıdır. Bir idari işlemin hukuki geçerliliği, işlemdeki "sebe"p unsurunun neden-sonuç ilişkisini, "maksat" unsurunun ise işlemle güdülen amacın hukuka uygunluğunu sağlamasıyla mümkün olur. Bu unsurların eksikliği, işlemin hukuki geçerliliğini tehlikeye atar.⁵³

Mahkemeler, dava dilekçelerini hukuka uygunluk açısından inceler ve hukuka aykırılık bulunmadığında esas incelemeye geçer; bu inceleme, idari işlemin veya eylemin hukuka uygunluğunu değerlendirir. İptal davaları, idari işlemin iptalini amaçlar ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinde⁵⁴, idari işlemlerin yetki, şekil, sebep, konu ve maksat unsurları açısından hukuka uygunluğunu inceleyen davalar olarak tanımlanmıştır. Herhangi bir unsurda hukuka aykırılık tespit edilirse işlem iptal edilir. Yetki unsurunda, işlemin yer, konu ve zaman açısından yetkili makam tarafından yapıp yapılmadığı; şekil unsurunda, işlemin mevzuata uygun olup olmadığı; sebep unsurunda, işlemin dayandığı sebebin gerçek ve hukuka uygun olup olmadığı; konu unsurunda, işlem sonucunun hukuka uygunluğu; amaç unsurunda ise, işlemin kamu yararı amacı taşıyıp taşımadığı değerlendirilir.⁵⁵ İdari işlemin unsurları, idari işlemin gerçekleştirilmesi esnasında dikkate alınması gereken hukuki koşulları ifade eder. Bu unsurlarda yer alan hukuka aykırılıklar, iptal davasının temelini oluşturur.⁵⁶

IV. MUKAYESELİ HUKUK PERSPEKTİFİNDE ELEKTRİK DAĞITIM HİZMETLERİNDE HUKUKİ DENETİM VE İDARİ YAPTIRIMLAR

Mukayeseli hukuk perspektifinden elektrik dağıtım hizmetlerinin düzenlenmesi ve denetimi, ekonomik, çevresel ve toplumsal dinamiklerle

⁵² <https://rm.coe.int/3-idari-yargida-bir-davanin-asamalari-ve-sonucu/1680ab4639> , İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması Ve Danıştay'ın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi

⁵³ Özay, Günışığında Yönetim, s. 451

⁵⁴ İdari Yargılama Usulü Kanunu; madde 2-a) İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları.

⁵⁵ Akylılmaz/Sezginer/Kaya, Türk İdare Hukuku, 2. baskı,135.

⁵⁶ Güher Ulu, İdari İşlemin Yetki Unsuru, Ankara, 2012, Seçkin Yayıncılık, s.98.

şekillenmektedir. Özellikle Avrupa Birliği (AB) enerji piyasalarında, bu hizmetlerin düzenlenmesi rekabet, sürdürülebilirlik ve arz güvenliği ilkelerine dayanmakta ve geniş kapsamlı bir hukuki altyapıya oturtulmaktadır. AB'nin enerji politikası, enerji piyasalarının serbestleştirilmesi ve düzenleyici mekanizmaların oluşturulması suretiyle piyasaların etkin bir şekilde işlemlerini sağlamayı amaçlar. Bu kapsamda, enerji piyasalarının denetimi ve düzenlenmesi alanında AB uygulamaları, İngiltere ve Almanya örnekleri ile mukayeseli olarak incelenmektedir.

A. AVRUPA BİRLİĞİ UYGULAMASI: REGÜLASYON VE DENETİM STANDARTLARI

Avrupa Birliği (AB) elektrik piyasalarının düzenlenmesi ve denetiminde temel önceliklerinden biri, tüketici haklarının korunmasıdır. Bu bağlamda, elektrik dağıtım ağlarına erişimin adil, şeffaf ve ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması önemli bir ilke olarak benimsenmiştir. AB Komisyonu, ACER (Agency for the Cooperation of Energy Regulators) ve üye devletlerdeki ulusal düzenleyici otoriteler aracılığıyla piyasa gözetimini gerçekleştirmekte, ayrıca sınır ötesi elektrik ticaretinin izlenmesi ve düzenlenmesinde rol oynamaktadır. Bu yapı, piyasa etkinliğinin artırılması ve rekabetin sağlanması amacıyla hizmet eden bir düzenleyici çerçeve oluşturmaktadır.⁵⁷

Elektrik dağıtım hizmetleri, Avrupa'da liberalizasyon süreci kapsamında ayrıştırılarak, enerji üretimi ve tedarikinden bağımsız hale getirilmiştir. Bu sürece, AB'nin Üçüncü Enerji Paketi'nin bir parçası olarak 2009 yılında yürürlüğe giren 2009/72/EC sayılı Elektrik Direktifi damga vurmuştur. Söz konusu Direktif, elektrik şebekelerinin sahipliği ve işletilmesinin ayrıştırılmasını zorunlu kılarak, tekelleşmenin önüne geçmeyi hedeflemiştir. Direktifin 32. maddesinde, elektrik dağıtım ağlarına ayrımcı olmayan erişim garanti altına alınmıştır. Üye devletlerin, kendi ulusal düzenleyici kurumlarına yeterli yetki ve kaynak sağlayarak, bu kurumların piyasayı denetleme görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmelerini zorunlu kılması, piyasanın doğru işleyişini güvence altına almak için kritik bir adımdır. Bu düzenleme, elektrik piyasalarında şeffaflık ve eşitlik ilkesine dayalı bir rekabet ortamı yaratmayı amaçlar. Ulusal düzenleyici otoritelerin bağımsız ve güçlü olması gerektiği belirtilmekte, böylece elektrik dağıtım sektöründeki faaliyetlerin ayrımcılık yapılmadan ve şeffaf bir şekilde yürütülmesi sağlanmaktadır. Bu da hem piyasa aktörlerinin eşit şartlarda rekabet edebilmesine hem de tüketicilerin haklarının korunmasına katkı sağlar. Hukuki açıdan bu hüküm, üye devletlere açık bir sorumluluk yükleyerek, Avrupa Birliği'nin enerji piyasalarının düzgün işlemlerini ve ortak enerji politikalarının başarıyla uygulanmasını hedefler. Şeffaflık ve ayrımcılık yapmama ilkelerinin vurgulanması, rekabetin adil bir şekilde gelişmesini ve piyasada güvenin artmasını sağlar. Bu bağlamda, elektrik dağıtım hizmetleri, yerel veya ulusal düzenleyici otoriteler tarafından sıkı bir şekilde denetlenmekte ve altyapı hizmetlerinin etkinliği, kalite standartları ve ağ bakım süreçleri gibi konular düzenlenmektedir.⁵⁸

⁵⁷ Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER), ACER's Role in the Electricity Market, 2018, <https://www.acer.europa.eu>.

⁵⁸ Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin Elektrik İç Piyasasına İlişkin Ortak Kurallara Dair Direktifi, 2009/72/EC, 2009. (Directive 2009/72/EC of the European Parliament and of

2003/54/EC sayılı Elektrik Direktifi'nin yürürlüğe girmesi, Avrupa Birliği (AB) üye devletlerinde elektrik piyasalarının düzenlenmesi amacıyla sektörel düzenleyici kurumların tesis edilmesini sağlamıştır. Ancak, bu kurumların özerklik düzeyleri, yetki alanları ve işlevsel sorumlulukları üye devletler arasında kayda değer farklılıklar göstermektedir. Her üye devlet, kendi iç koşulları ve piyasa ihtiyaçlarına uygun düzenleyici yapılar oluşturmuş olsa da, bu çeşitlilik, AB genelinde uyumlu bir elektrik piyasasının oluşturulmasını karmaşık hale getirmiştir. Elektrik piyasalarının serbestleştirilmesi sürecinde öne çıkan bir diğer gelişme, birleşik bir iç elektrik piyasasının kurulmasından önce bölgesel elektrik piyasalarının oluşturulmasına yönelik girişimlerdir. Bu girişimler, sınır ötesi işbirliğini güçlendirmeyi ve piyasa entegrasyonunu sağlamayı hedeflemekte olup, nihayetinde daha rekabetçi, şeffaf ve etkin bir Avrupa elektrik piyasasının oluşmasına katkıda bulunmuştur. Bu süreç, AB enerji politikasının hedefleri doğrultusunda, piyasa entegrasyonunun ve rekabetin artırılmasına yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. AB enerji politikasının temel hedeflerinden biri, elektrik piyasalarında rekabeti teşvik etmek ve sınır ötesi ticareti destekleyerek enerji güvenliğini artırmaktır. 2003/54/EC Direktifi ile başlatılan reformlar, piyasa verimliliğini ve entegrasyonunu güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bölgesel elektrik piyasalarının oluşturulması, bu entegrasyon sürecinde kritik bir aşama olarak değerlendirilmiş ve Avrupa elektrik piyasasının daha kapsamlı bir yapı altında birleşmesine zemin hazırlamıştır.⁵⁹

B. İNGİLTERE UYGULAMASI: ELEKTRİK DAĞITIMINDA DENETİM VE DÜZENLEYİCİ YAPI

Brexit sonrası dönemde İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrılmasıyla birlikte, düzenleyici otoritelerin nasıl bir dönüşüm sürecine girdiği ve AB ile olan ilişkilerinin nasıl yeniden yapılandırıldığı, enerji politikalarının uygulanmasında önemli bir değişim yaratmıştır. Bu bağlamda, düzenleyici otoritelerin enerji geçişi sürecindeki bağımsızlıklarını koruma çabaları, karşılaştıkları kurumsal ve hukuki zorluklar çerçevesinde analiz edilmelidir. Brexit sonrasında ortaya çıkan hukuki belirsizlikler, Ofgem'in yeni uluslararası düzenlemelere uyum sağlama süreci ve Avrupa Birliği'nden bağımsız enerji politikası geliştirme çabaları, İngiltere'nin enerji piyasalarındaki düzenleyici yapı ve bağımsız karar alma mekanizmaları üzerinde önemli değişiklikler yaratmıştır. İngiltere'nin enerji piyasalarını düzenleyen Ofgem (Office of Gas and Electricity Markets) gibi düzenleyici kurumlar, enerji geçişi sürecinde merkezi bir rol oynamaktadır.⁶⁰ İngiltere'nin enerji politikalarının, bu düzenleyici otoritelerin bağımsızlığı üzerindeki etkileri ve bu bağımsızlığın korunmasına yönelik alınan tedbirler dikkatle incelenmelidir. Özellikle Hukuki açıdan incelendiğinde, Ofgem'in

the Council concerning common rules for the internal market in electricity, 2009), Directive 2009/72/EC on EUR-Lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32009L0072>.

⁵⁹ Elvin Evrim Özcan, "İdare Hukuku Açısından Türkiye'de Elektrik Sektörünün Regülasyonu ve Avrupa Birliği, Rusya, Çin ve Güney Amerika Uygulamaları", Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı İdare Hukuku Bilim Dalı Doktora Programı, 2009, 118.

⁶⁰ The Independence of National Regulatory Authorities and the European Union Energy Transition," Cambridge University Press, <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-16>.

yetkileri ve denetim mekanizmaları, Birleşik Krallık'taki enerji piyasalarının düzenlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Ofgem'in yetki alanı, Elektrik Yasası 1989, Gaz Yasası 1986 ve Rekabet Yasası 1998 gibi temel yasal düzenlemelerle şekillendirilmiş ve güçlendirilmiştir. Bu yasalar, enerji piyasasında adil rekabetin sağlanmasını, tüketicilerin haklarının korunmasını ve piyasa oyuncularının ayrımcılık yapmaksızın faaliyet göstermelerini güvence altına almaktadır. Ofgem'in yasal çerçevesi, enerji piyasalarının şeffaf ve etkin işleyişini sağlayarak, tüketici haklarının korunmasına katkı sunmaktadır. Buna ek olarak, Ofgem'in düzenleyici yetkileri Enerji Yasası 2004 ve Enterprise Yasası 2002 ile daha da genişletilmiş olup, enerji piyasasında gözetim ve denetim fonksiyonlarının daha kapsamlı bir şekilde yürütülmesine olanak tanımaktadır. Bu yasalar, Ofgem'e enerji piyasasında piyasa manipülasyonu, haksız rekabet ve tüketici hakları ihlallerine karşı müdahale etme yetkisi vermekte, düzenleyici mekanizmaların kapsamını artırmaktadır. Ofgem'in elektrik dağıtım hizmetlerini denetleme rolü, Birleşik Krallık enerji piyasasında sürdürülebilirlik, rekabet ve tüketici haklarının korunmasına yönelik güçlü bir düzenleyici çerçeve sunmaktadır. Bu yapı, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde elektrik piyasalarının güvenilir, şeffaf ve verimli bir şekilde işlemesine katkı sağlamaktadır. Ofgem'in yetkileri ve sorumlulukları, enerji arz güvenliğinin sağlanmasında ve piyasaların sorunsuz işleminde önemli bir araçtır.⁶¹

Ofgem'in elektrik dağıtım hizmetlerini düzenleme ve denetleme süreçleri, Birleşik Krallık enerji piyasasının etkin bir şekilde işleminin sağlanmasını amaçlayan, bağımsız bir düzenleyici kurum olarak yürütülmektedir. Bu süreç, Ofgem'in yasal yetki ve sorumluluklarına dayanmaktadır. Ofgem'in temel amaçları arasında, enerji piyasasında rekabeti teşvik etmek, tüketici haklarını korumak ve enerji arz güvenliğini sağlamaya yönelik önlemler yer almaktadır. Ofgem, düzenleyici görevini RIIO (Revenue = Incentives + Innovation + Outputs) modeli üzerinden yürütmektedir. Bu model, elektrik dağıtım ağlarını yöneten şirketleri daha verimli çalışmaya, altyapı yatırımlarını artırmaya ve maliyetleri düşürmeye teşvik eder. RIIO-ED2 olarak bilinen modelin son sürümü, 2023-2028 döneminde uygulanacak olup, Birleşik Krallık'ın enerji geçiş sürecinde net sıfır karbon hedeflerine ulaşmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir.⁶² Ofgem'in düzenleyici rolü, elektrik piyasasının şeffaf ve adil bir şekilde işleminin sağlanmasına yönelik kapsamlı bir denetim mekanizmasına dayanmaktadır. Bu kapsamda Ofgem, enerji şirketlerinin faaliyetlerinin lisanslama sürecine uygun olup olmadığını izlemekte ve lisans şartlarına uygunluklarını denetlemektedir. Şirketlerin lisans koşullarını ihlal etmeleri durumunda, Ofgem'in yasal olarak soruşturma başlatma yetkisi bulunmaktadır. İhlalin niteliğine ve ciddiyetine bağlı olarak, Ofgem para cezaları ve diğer yaptırımları uygulama yetkisine de sahiptir.⁶³

⁶¹ Office of Gas and Electricity Markets (Ofgem), <https://www.ofgem.gov.uk/>, 26.

⁶² ECA, RIIO-ED2 Overview, 2023, <https://www.eca-uk.com/wp-content/uploads/2023/03/ECA-Overview-of-RIIO-ED2.pdf>. 24.

⁶³ Ofgem, Our Role and Responsibilities, <https://www.ofgem.gov.uk/our-role-and-responsibilities>.

C. ALMANYA UYGULAMASI: ENERJİ PİYASASINDA DENETİM VE ŞEFFAFLIK İLKELERİ

Almanya'daki enerji piyasalarının düzenlenmesinden sorumlu olan Federal Ağ Ajansı (Bundesnetzagentur für Elektrizität, Gas, Telekommunikation, Post und Eisenbahnen), bağımsız bir düzenleyici kurum olarak enerji sektöründe rekabetin korunmasını, şeffaflığın sağlanmasını ve ayrımcılık yapılmaksızın tüm piyasa katılımcılarının enerji şebekelerine erişimini güvence altına alır. Ajansın temel işlevleri arasında, özellikle elektrik ve gaz şebekelerine üçüncü taraf erişim hakkını garanti altına almak, şebeke kullanım ücretlerini denetlemek ve piyasa işleyişinin adil bir biçimde sürdürülebilmesi için düzenleyici çerçeveler oluşturmak yer alır. Bu işlevler, enerji piyasalarında etkin bir rekabetin sağlanması ve enerji hizmetlerinin tüm tüketicilere eşit koşullarda sunulabilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Ajans, Yenilenebilir Enerji Kaynakları Yasası (EEG) çerçevesinde yenilenebilir enerji kaynaklarının şebekeye entegrasyonu ve bu kaynaklar için öngörülen teşvik mekanizmalarının uygulanmasını denetler. Bu bağlamda, yenilenebilir enerji kaynaklarının hızlı bir şekilde yaygınlaştığı bölgelerde oluşan maliyetlerin, hem şebeke operatörleri hem de nihai tüketiciler açısından adil bir şekilde dağıtılmasına yönelik düzenleyici bir model geliştirilmiştir. Bu model, yenilenebilir enerjinin mali yüklerini yalnızca üretim bölgelerine yıkmak yerine, ülke genelinde daha geniş bir kitleye yaymayı hedeflemektedir. Bu, enerji maliyetlerinin dengeleyici bir şekilde tüm tüketicilere yansıtılmasını sağlar.⁶⁴ Elektrik dağıtım hizmetleri ise doğrudan Bundesnetzagentur'un denetim yetkisi altında olup, ülke genelinde yüksek voltajlı iletim hatlarından düşük voltajlı yerel dağıtım şebekelerine kadar çok katmanlı bir yapıda işletilmektedir. Ajans, bu şebekelerin güvenilirliği, erişilebilirliği ve verimliliğini sağlamak amacıyla düzenleyici çerçeveler oluşturur ve bu şebekelere yenilenebilir enerji kaynaklarının entegre edilmesini yönetir. Şebeke kullanım ücretlerinin ve genel maliyetlerin şeffaf ve adil bir biçimde hesaplanarak tüketicilere sunulmasını sağlamak, ajansın temel görevleri arasındadır. Ayrıca, Ajans, tüketici bilgilendirme mekanizmalarını ve fiyat şeffaflığını artırarak, piyasadaki dengesizlikleri minimize etmeye yönelik düzenlemeler yapar. Bundesnetzagentur, Almanya'nın enerji piyasalarındaki düzenleyici süreçlerin Avrupa Birliği'nin ortak standartlarıyla uyumlu olmasını sağlamak amacıyla Federal Ekonomi ve İklim Eylemi Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösterir. Bu çerçevede, Avrupa genelinde enerji piyasalarının bütünleşmesi ve Almanya'nın enerji geçişi stratejisinin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için ajans, enerji piyasalarının düzenlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.⁶⁵

Almanya'da şebeke sektörlerinin serbestleşmesi süreciyle birlikte, Telekomünikasyon ve Posta Düzenleme Kurumu kurulmuştur. 2002 yılında Monopol Komisyonu tarafından yayımlanan 14 Numaralı Rapor'da, şebeke sektörlerine yönelik genel bir düzenleyici otoritenin kurulması önerilmiştir. 2005 yılında Enerji Ekonomisi Kanunu'nda yapılan değişiklikle elektrik ve doğalgaz piyasalarının düzenlenmesi bu kuruma devredilmiş, kurumun ismine elektrik ve gaz ifadeleri eklenmiştir. 2006 yılında Demiryolları Kanunu'nda

⁶⁴ https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Home/home_node.html.

⁶⁵ <https://www.bundesnetzagentur.de/EN/Areas/Energy/start.html>

yapılan düzenleme ile demiryolu piyasasının düzenlenmesi yetkisi de Federal Şebeke Ajansı'na devredilmiştir.⁶⁶

Federal Şebeke Ajansı, elektrik piyasasında hukuka aykırı faaliyet yürüten şirketlere karşı yaptırım uygulama yetkisine sahip olup, bu yaptırımları icra edebilme kabiliyetine de sahiptir. İdari İcra Kanunu'nun 9. maddesi, idarenin uygulayabileceği yaptırım türlerini detaylandırmaktadır. Buna göre, bir sorumlu kişinin yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde, idarenin bu yükümlülüğü başka bir şirkete yaptırma yetkisi bulunmakta olup, bu işlemde doğan masraflar sorumluluk sahibi kişi tarafından karşılanacaktır. Ayrıca, eğer yükümlü şirket, sorumluluğunu yerine getirmekte başarısız olur ve söz konusu hizmet yalnızca bu şirketin gerçekleştirebileceği bir nitelik taşırsa, idare bu durumda para cezası uygulayarak şirketi yükümlülüğünü ifaya zorlayabilmektedir.⁶⁷ Alman düzenleyici kurumları, birbirinden farklı hukuki statülere sahip olup, bu bakımdan Türkiye'deki yapıdan belirgin bir şekilde ayrılmaktadır. Federal Şebeke Ajansının Teşkilat Kanunu uyarınca, "bağımsız ve özerk" niteliklere sahip olan bu federal yüksek düzeydeki regülasyon kurumu, hukuken Ekonomi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı olarak faaliyet göstermekte, ancak kamu tüzel kişiliğine sahip bulunmamaktadır. Ajansın bu yapısı, onun kamusal yetkilerden ayrı bir konumda olduğunu gösterirken, Bakanlık tarafından ajansa genel talimat verme yetkisinin mevcut olması, idari hiyerarşi içerisinde Ajansın tamamen bağımsız olmadığına da işaret etmektedir. Bu durum, düzenleyici kurumların idari ve hukuki statüsüne ilişkin özgün bir model oluşturmakta, Alman ve Türk sistemleri arasındaki yapısal farklılıkları gözler önüne sermektedir.⁶⁸

D. TÜRKİYE İÇİN UYGULANABİLİR BİR MODEL: MUKAYESELİ HUKUKUN İŞİĞİNDA ÖNERİLER

Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de elektrik şebekeleri, büyük enerji santrallerinin birbirlerine uzun iletim hatları ile bağlandığı enterkonnekte bir yapı üzerinden çalışmaktadır. Bu sistemde, herhangi bir bölgede oluşabilecek dengesizlik veya arıza, tüm sistemin çökmesine neden olabilir ve ülke genelinde, hatta sistemin bağlantılı olduğu diğer ülkelerde bile enerji kesintileri meydana gelebilir. Dolayısıyla, mevcut enerji şebekelerinin güvenliği ve verimliliği büyük bir önem arz etmektedir. Almanya, artan enerji talebini karşılamak amacıyla merkezi ve büyük santrallerden enerji üretmek yerine, daha küçük ve verimli santrallerin şebekeye entegrasyonunu sağlayan akıllı şebeke sistemlerine yönelmiştir. Bu sistem, enerjinin kaynağında tüketilmesini sağlayarak iletim ve dağıtım kayıplarını azaltmayı hedeflemektedir. Ayrıca akıllı şebekeler, sistemdeki arızaların otomatik olarak tespit edilmesi ve giderilmesi, siber güvenlik tehditlerine karşı koruma gibi avantajlar sunmaktadır. Almanya hükümeti, 2006 yılından bu yana akıllı şebeke sistemleri üzerine çalışmalarını yoğunlaştırmış ve ilk aşamada yenilenebilir enerji santrallerinin tek bir santralmiş gibi yönetildiği sanal elektrik santrali uygulamasını hayata geçirmiştir. Sonraki aşamada ise konutlarda akıllı sayaç sistemleri devreye alınmıştır. Türkiye, 2022 yılında yaklaşık 250 milyar kilovat saat elektrik üretimi gerçekleştirmiştir; ancak bu üretimin %13'ü iletim ve dağıtım aşamalarında kayba uğramıştır. Bu oran, önemli

⁶⁶ Kent, a.g.e., 205.

⁶⁷ Kent, a.g.e.255.

⁶⁸ Kent,a.g.e.270.

bir enerji kaybına işaret etmekte olup, Keban Barajı'nın yıllık üretiminin yaklaşık beş katına karşılık gelmektedir. Akıllı şebeke sistemlerinin Türkiye'de uygulanması durumunda, bu kayıpların önemli ölçüde azaltılabileceği değerlendirilmektedir. Almanya'nın geliştirdiği akıllı şebeke sistemi, daha verimli, güvenli ve sürdürülebilir bir enerji altyapısı sağlama potansiyeline sahip bir modeldir. Türkiye, bu modeli kendi enerji sistemine adapte ederek, enerji verimliliğini artırabilir ve şebekedeki kayıpları minimize edebilir. Aynı zamanda, enerji arz güvenliğini artırmaya yönelik çözümler sunabilir. Almanya'nın bu konudaki deneyimlerinin Türkiye için uygulanabilir bir yol haritası oluşturabileceği düşünülmektedir.⁶⁹

V. DEĞERLENDİRME VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Çalışmada, Türkiye'deki elektrik dağıtım hizmetlerinin hukuki denetimi, hukuki ve idari boyutları, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun (EPDK) rolü ve Elektrik Piyasası Kanunu uyarınca dağıtım şirketlerine karşı uygulanabilecek idari yaptırımlar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Elektrik dağıtım hizmetleri, enerjinin güvenli, sürekli ve verimli bir şekilde tüketiciye ulaştırılması amacıyla yürütülen kritik bir kamu hizmetidir. Bu hizmetlerin yönetimi ve düzenlenmesi, hem hukuki hem de idari açıdan karmaşık bir yapı arz etmekte, kamu yararını gözetilen bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Birinci Bölüm'de, Türkiye'deki elektrik dağıtım hizmetlerinin kavramsal çerçevesi incelenmiş,devletin merkezi rolü, yerini özel sektör katılımını teşvik eden bir modele bıraktığı görülmüştür.. İkinci Bölüm'de, elektrik dağıtım hizmetlerinde idari denetim mekanizmaları ve EPDK'nın düzenleyici rolü ele alınmıştır. EPDK, Türkiye enerji piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesi için kritik bir rol oynamaktadır. Lisanslama, tarife belirleme, piyasa düzenlemeleri ve idari yaptırımlar gibi işlevleri, enerji piyasasında adil ve şeffaf bir yapı oluşturulmasını sağlamaktadır. EPDK'nın, enerji piyasasındaki etkinliği, düzenleyici ve denetleyici yetkilerinin kapsamı ve uygulama pratikleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Elektrik Piyasası Kanunu uyarınca dağıtım şirketlerine uygulanabilecek idari yaptırımlar ve bu yaptırımların yargısal denetimi ayrı bir bölü başlığında incelenmiştir. İdari yaptırımlar, enerji piyasasında hukukun üstünlüğünü ve piyasa düzenini sağlamak amacıyla uygulanmaktadır. Bu yaptırımların yargısal denetimi ise, idari işlemlerin hukuka uygun olup olmadığının kontrol edilmesini sağlamak ve hukuki güvenliği temin etmektedir. Tezde yapılan analizler neticesinde, Türkiye'deki elektrik dağıtım hizmetlerinin kamu hizmeti niteliğinin, bu hizmetlerin düzenlenmesi ve denetlenmesinde merkezi bir öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Elektrik Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat, dağıtım hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi için gerekli hukuki çerçeveyi sağlamaktadır. Ancak, bu hizmetlerin düzenleyici ve denetleyici kurum tarafından , şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde regülasyona tabi olması ve regülasyon hukukunun ilkelerine uygun denetlemesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. 2013 yılında ve sonrasında yapılan yasal değişiklikler ile Enerji Ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı elektrik dağıtım hizmetlerinin denetiminde yetki sahibi olmuştur. TEDAŞ, özel sektör tüzel kişileri ve EPDK denetim yetkisini dolaylı ve sınırlı şekilde kullanabilmektedir. Bu mevzuat değişiklikleri elektrik dağıtım

⁶⁹ Selen Çekindir, "Elektrikte Almanya Modeli Örnek Alınmalı," Yaşar Üniversitesi Haber Portalı, 3 Nisan 2015, <https://haber.yasar.edu.tr/genel/elektrikte-almanya-modeli-ornek-alinmali.html>.

hizmetlerinin denetiminde arzu edilen hedefe ulaşmayı sınırlandırmaktadır. Yine Enerji piyasası faaliyetlerinden olan Petrol, Doğalgaz ve LPG sektörünün dağıtım faaliyetlerinin denetiminde tek yetkili organın regülasyon kurumu olan EPDK olması bu faaliyetlerin denetiminin daha etkin ve işlevsel olmasına önemli katkısı olduğu bilinmektedir.

Elektrik Piyasası Kanunu' nda yapılan mevzuat değişiklikleri ile birlikte, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun (EPDK) elektrik dağıtım hizmetleri üzerindeki denetim yetkisi sınırlandırılmış, bu yetkinin Enerji Ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına devredilmesine karar verilmiştir.6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun 15. maddesi, elektrik dağıtım faaliyetlerinin denetimini Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın görev ve yetki alanına bırakmıştır. Bakanlık, bu denetim görevini yerine getirirken, ilgili uzman kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği yapma veya denetim faaliyetlerini yetkilendirme yoluyla devretme imkanına sahiptir.

Denetim yetkisinin farklı kamu otoriteleri arasında paylaşılması, denetim süreçlerinin hukuki sürdürülebilirliği ve etkinliği açısından çeşitli zorluklar yaratmakta olup, bu durumun kamu hizmetinin niteliği üzerindeki etkileri tartışılmalıdır. Özellikle, denetim yetkisinin devrinin doğurduğu hukuki sorunlar, denetimin tarafsızlığı, hesap verilebilirliği ve kamu yararı gözetilerek etkin bir şekilde yerine getirilip getirilemediği hususları önem arz etmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma kapsamında Türkiye'deki elektrik dağıtım hizmetlerinin idari ve hukuki denetimi, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın (ETKB) yetkileri bağlamında kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Elektrik piyasasında serbestleşme süreci ve özelleştirme uygulamaları, kamu hizmeti niteliği taşıyan elektrik dağıtım faaliyetlerinin hukuki çerçevesini ve denetim mekanizmalarını önemli ölçüde etkilemiştir. Bu bağlamda, elektrik dağıtım şirketlerinin faaliyetlerinin hukuki niteliği, kamu yararı gözetilerek düzenlenmesi gereken hizmetler olarak ele alınmış ve bu hizmetlerin denetimi, hukukun üstünlüğü ilkesi çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Çalışmanın temel amacı, Türkiye'deki elektrik dağıtım hizmetlerinin hukuki denetim mekanizmalarının etkinliğini incelemek ve bu denetim süreçlerinin geliştirilmesine yönelik hukuki öneriler sunmaktır. Elektrik dağıtım hizmetlerinin kamu hizmeti niteliği taşıması, hizmetin kamu yararına uygun olarak kesintisiz ve eşit şartlarda sunulmasını zorunlu kılmaktadır. Ancak, yapılan incelemeler neticesinde mevcut denetim mekanizmalarının gerek hukuki gerekse idari açıdan yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Mevcut sistem, özellikle EPDK'nın karar alma süreçlerinde yeterli denetim yetkilerine sahip olmadığı, ayrıca ETKB'nin devraldığı denetim sorumluluklarının hukuki temellerinin daha güçlü bir çerçevede tanımlanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, idari denetim süreçlerinin geliştirilmesi için mukayeseli hukuk uygulamalarına yer verilmesi ve Avrupa Birliği, İngiltere ve Almanya'daki düzenleyici yapıların Türkiye için uygulanabilir bir model oluşturabileceği sonucuna varılmıştır. Bu ülkelerdeki düzenleyici otoritelerin sahip olduğu geniş denetim yetkileri ve piyasa düzenleme mekanizmaları, Türkiye'deki elektrik dağıtım hizmetlerinin denetimine dair hukuki önerilerin temelini oluşturmaktadır.

İnceleme bulguları, elektrik dağıtım hizmetlerinin denetimi konusunda üç temel eksikliği ortaya koymaktadır:

1. Yetki ve Sorumlulukların Birden Fazla Kurumda Olması: 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ve 7257 sayılı Kanun uyarınca ETKB'ye devredilen denetim yetkileri, piyasa düzenlemelerinde yetki karmaşasına yol açabilecek niteliktedir. Bu yetki devri, EPDK'nın regülatif gücünü zayıflatmış ve enerji piyasasında düzenleyici bir otorite olarak EPDK'nın rolünü belirsiz hale getirmiştir. Denetim faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi için, yetki ve sorumlulukların açık bir şekilde tanımlanması gerekmektedir.

2. Denetim Mekanizmasının Yetersiz Kalması: Elektrik dağıtım hizmetlerinin hukuki denetiminde EPDK ve ETKB'nin sahip olduğu mevcut yetkilerin, piyasa koşullarına ve kamu hizmeti yükümlülüklerine uyum sağlamada yeterli olmadığı görülmektedir. Özellikle idari yaptırımların uygulanması, denetim süreçlerinin hukuki güvenlik ilkesi çerçevesinde şeffaf ve öngörülebilir olmasını sağlamalıdır. Bu bağlamda, denetim faaliyetlerinin hem hukuki çerçevesi hem de uygulanabilirliği güçlendirilmelidir.

3. İdari Yaptırımların Daha Etkin Hale Getirilmesi: Elektrik dağıtım şirketlerine karşı uygulanan idari yaptırımların caydırıcı etkisinin sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. İdari para cezaları, lisans iptalleri ve diğer idari tedbirler, şirketlerin hukuka aykırı faaliyetlerini engellemekte yetersiz kalmaktadır. Bu durum, elektrik piyasasındaki düzenlemelerin daha net ve kesin hükümlerle desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Yaptırımların etkinliği artırılmalı, denetim ve yaptırım süreçleri arasındaki bağ daha sıkı bir şekilde kurulmalıdır.

Sonuç olarak, Türkiye'de elektrik dağıtım hizmetlerinin hukuki denetimi, mevcut düzenlemeler çerçevesinde etkin bir şekilde yürütülememektedir. Piyasa düzenlemeleri, kamu yararı ilkesi doğrultusunda yeniden yapılandırılmalı, EPDK ve ETKB'nin yetki ve sorumlulukları net bir şekilde tanımlanmalıdır. Ayrıca, idari yaptırımların uygulanabilirliği ve caydırıcılığı artırılmalı, denetim süreçlerinin hukuki temelleri güçlendirilmelidir. Bu doğrultuda, mevcut yasal düzenlemelerin revize edilmesi ve denetim süreçlerinin daha etkin hale getirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Kitap ve Basılı Yayınlar

Akyılmaz B /Murat S ve Cemil K, Türk İdare Hukuku. 13. Baskı. Ankara: Savaş Yayınevi, 2021.

Aslan M Y, "İdari Yaptırımlar" TBB Dergisi, Sayı 85, Ankara 2009.

Ayanoğlu T, "İşletme Hakkı Devir Sözleşmeleri." İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 65, No:1,2007.

Balaban E Z, "Bağımsız İdari Otorite Olarak Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu." Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 2022.

Balcı M, "Enerji Verimliliği Kanununda Düzenlenen Kabahatler (5627 s. Kanun m.10)", Terazi Hukuk Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 51, Kasım 2010.

ÇAL S, Türk İdare Hukukunda Ruhsat, Seçkin Yayınevi, Mart 2012.

Çınar H Y, Elektrik Piyasasında Dağıtım Faaliyetine İlişkin Lisanslama Rejimi ve Denetim. Astana Yayıncılık, 2018.

Danıştay Yayınları, 15, 2015.

Devir K, "Türkiye Elektrik Enerjisi Piyasası ve Uygulamadaki Hukuki Esaslar", Yüksek Lisans Tezi, Özyeğin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, 2017.

Ekinci M, 6446 Sayılı Yeni Elektrik Piyasası Kanununa Göre İdari Yaptırımlar. Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2014.

Erkut C, İptal Davasının Konusunu Oluşturma Bakımından İdari İşlemin Kimliği. Ankara: Danıştay Yayınları, 2015.

Gönen Y, Türkiye'de Elektrik Kamu Hizmetinin Yürütülmesi ve Lisans Usulü, Ankara, Adalet, 2011.

Günday M, İdare Hukuku. 11. Baskı. Ankara: İmaj Yayınevi, 2017.

Güneş C, Tüm Yönleri ile Elektrik Piyasası Yorum ve Açıklamaları, Ankara: CE-KA Yayınevi, 2003.İdare Hukuku.(Beşinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Kent B, Türk ve Alman Hukukunda Elektrik Piyasasının Düzenlenmesi ve Düzenleyici Kurumları. Ankara: Adalet Yayınları, 2012.

Korkmazcan I/ Raziye S, "Uluslararası Tahkimin İşletme Hakkı Devir Sözleşmelerinde Uygulanması", Master Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2004.

Orak C Ç, "Elektrik Üretim ve Dağıtım Tesislerinin Denetlenmesine İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararları Üzerine", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015,19(1) .

Özay İ H, Günışığında Yönetim, İstanbul: Filiz Yayınevi, 2017.

Özay İ H, İdari. Yaptırımlar. İstanbul: İÜ Yayın No:3326. Hukuk Fakültesi Yayın No:691.1985.

Özbudun E, Türk Anayasa Hukuku. (Dokuzuncu Baskı),2008,Ankara: Yetkin Yayınları.

Özcan E E, "İdare Hukuku Açısından Türkiye'de Elektrik Sektörünün Regülasyonu ve Avrupa Birliği, Rusya, Çin ve Güney Amerika Uygulamaları", Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı İdare Hukuku Bilim Dalı Doktora Programı, 2009.

Samuray F, "Elektrik Üretim Faaliyetlerinin Düzenlenmesi ve Denetlenmesi". Doktora Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Doktora Programı, 2017

Seçkin S, "Anayasa Mahkemesi'nin E. 2022/48 K. 2022/93 Sayılı Kararı Uyarınca İdari Yargıda İstinaf Dilekçesi Üzerinde İlk İnceleme", SÜHFD, C. 31, S. 3, 2023.

Tatlı B, "Elektrik Pazarında Güncel Gelişmeler ve Avrupa Birliği Komisyonunun Cez Kararı, " İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 9, no. 1, 2018.

Tekinsoy A/Mısır B M, "İşletme Hakkı Devir Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Yargısal Çözümüne İlişkin Eleştirel Bir Yaklaşım." Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 71, No:4,2022.

Ulu G, İdari İşlemin Yetki Unsuru, Ankara, 2012,Seçkin Yayıncılık.

Ulusoy A D, Kamu Hizmeti İncelemeleri. Ankara, Turhan Kitabevi, 2004.

Yıldırım T/Kaman N/Özdemir H/Üstün Y/Okay G/ Tekinsoy Ö/ (2013).

Yıldız H/Düğer S, "Genel Kararların Hukuki Rejimi", TAAD, Yıl: 11, Sayı: 42, Nisan 2020.

İnternet Kaynakları

"Anayasa 1982", <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/>, Erişim:01.12.2023.

"Elektrik Dağıtım Şirketleri Denetim Yönetmeliği", Resmî Gazete,

"Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", Kanun No. 7257, Kabul Tarihi:25/11/2020, Madde 36, Resmî Gazete, 02 Aralık 2020, Sayı: 31322. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/12/20201202-9.htm>, Erişim:22.03.2024.

"Elektrik Piyasası Kanunu" Kanun No: 6446," T.C. Resmî Gazete, 30 Mart 2013, sayı: 28603, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6446.pdf>, Erişim: 08.09.2024.

"Elektrik Piyasasında Yapılacak Denetimler ile Ön Araştırma ve Soruşturmalarda Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik", <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140830-3.htm>. Erişim: 12.Şubat 2024.

'Kabahatler Kanunu"

<https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5326&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> 2 Aralık 2017, Sayı:30258, Erişim: 18.10. 2024.

4628 sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4628.pdf>.

Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER), ACER's Role in the Electricity Market, 2018, <https://www.acer.europa.eu>.

Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin Elektrik İç Piyasasına İlişkin Ortak Kurallara Dair Direktifi, 2009/72/EC, 2009. (Directive 2009/72/EC of the European Parliament and of the Council concerning common rules for the internal market in electricity, 2009), Directive 2009/72/EC on EUR-Lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32009L0072>.

Çekinir S, "Elektrikte Almanya Modeli Örnek Alınmalı," Yaşar Üniversitesi Haber Portalı, 3 Nisan 2015, <https://haber.yasar.edu.tr/genel/elektrikte-almanya-modeli-ornek-alinmali.html>.

ECA, RIIO-ED2 Overview, 2023, <https://www.eca-uk.com/wp-content/uploads/2023/03/ECA-Overview-of-RIIO-ED2.pdf>. 24.

<https://rm.coe.int/3-idari-yargida-bir-davanin-asamaları-ve-sonucu/1680ab4639>, İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması Ve Danıştay'ın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi.

https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Home/home_node.html.

<https://www.bundesnetzagentur.de/EN/Areas/Energy/start.html>.

Office of Gas and Electricity Markets (Ofgem), <https://www.ofgem.gov.uk/>.

Ofgem, Our Role and Responsibilities, <https://www.ofgem.gov.uk/our-role-and-responsibilities>.

"The Independence of National Regulatory Authorities and the European Union Energy Transition," Cambridge University Press, <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge>.

Türk Dil Kurumu. "Denetim." Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim:01.02.2023.

Mahkeme Kararları

Anayasa Mahkemesi, 9 Aralık 1994, E. 1994/43, K. 1994/42-2, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/1994-42-nrm.pdf>, Erişim: 01.07.2024

Anayasa Mahkemesi, "T:13.05.2004, E:2000/43, K:2004/60, RG: 04.11.2004, S:25633." Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazete, 04 Kasım 2004, sayı 25633. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/11/20041104.htm#7>. Erişim: 11.07.2023

Uyuşmazlık Mahkemesi"08.05.1998 Tarihli Karar, E. 1998/10, K. 1998/12, RG, 06.06.1998, S. 23364," Resmî Gazete, sayı 23364, 06 Haziran 1998, s. 46, sayfa 107. URL: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23364.pdf>. Erişim: 21.06.2024.

Danıştay, "13. D. 19.11.2012. E:2012/1540, K:2012/3128." Danıştay Dergisi.. <https://www.danistay.gov.tr/danistay-dergiler> . Erişim tarihi: 17 Temmuz 2024

Danıştay 13. Daire, E. 2012/1871, K. 2013/276, T. 6 Şubat 2013, <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=danistay-karar-okuma---ozel-hukuk-kisilerin-idari-islemleri.pdf>, Erişim:11.04.2024

Danıştay 13. Daire, 6 Şubat 2013 tarihli karar, E.2012/1871, K.2013/276, <https://legalbank.net/>, Erişim: 01.08.2024.

Danıştay 13. Dairesi, E. 2007/4056, K. 2009/5656, 2 Mayıs 2009, <https://www.danistay.gov.tr/danistay-dergiler>. Erişim:01.12.2023.

Danıştay 1.Daire, K. T. 17.4.2000, E. 2000/29, K. 2000/59, <https://www.danistay.gov.tr/danistay-dergiler>, Erişim:17.04.2024.